

Grandmaison

REVUE PRE DUCHOVNY ZIVOT

OBSAH:

Ročník III.

1943.

Číslo 10.

Cesty. Chladný: Náčrt nového pokusu o řešení problému dokonalosti 433. Müller: Vy z raja 439. Horniak: Cesta k nadpřirodce 443. Šimalčík: Na 85. výročí lurdských z 453. Grandmaison: Pobožnost 462. Naše r Šramek: Sociální představa lidstva podí cyklick 466. Do výšav 471. Život 472. Lite

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján Háranta; prof. Juraj Kohút.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 2416.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

NA KONCI ROKA jednotlivec obzrie sa na uplynulý život, aby spoznal, na akej ľudskej a nábožensko-duchovnej výške žil. Kto spytovaním svedomia neúčtuje, ľahko môže duchovne zakrpať, ba aj zahnúť. Na konci tretieho ročníka Smeru tiež sa pýtame, či sme vykonali to, čo sme vykonať mali. Prekvapujúcu odpoveď dávajú nám dnešné časy, ba chvíle, ktoré prežívame. Čo nás a celé ľudstvo zachráni od hrozacej pohromy? Rešpektovanie a podrobovanie sa nemeniteľným a večne platným zákonom a hodnotám, a najmä úcta k tomu, ktorý tie zákony a hodnoty stvoril, úcta k Bohu. A toto aj medzi veriacimi dokáže iba ten, čo v hĺbinách duše vždy a vo všetkých okolnostiach vie dať prednosť Bohu, stotožníť sa s jeho vôľou, posluchnúť ponajprv jeho a nie seba. To dokáže iba ľudia hlboko duchovní, žijúci z Boha a pre Boha. Ani racionalisti, ani kapitalisti nedajú natrvalo ľuďom to, po čom bažia. Preto neoslobodia človeka od strachu, že čo bude zajtra... V srdciach ľudí všetkých rás musí nastať úplná vláda Boha, lebo len tá zaistí súlad medzi všetkými. Preto pri hľadaní príčin dnešnej kataklizmy prideme vždy k záveru, že nedostatok duchovného života je príčinou všetkého, a to

Náčrt nového pokusu o riešenie problému dokonalosti.¹⁾

Dr. Max. Chladný Hanoš.

Magnetickým ťažiskom celej asketiky aj mystiky je idea dokonalosti. Prečo sa púšťam do borby so sebou, so svetom a s ríšou zlomyseľných duchov? Preto, že mi to Pán prikazuje? „Kto nevezme kríž svoj a nenasleduje ma, nie je ma hoden.“ To je pravda. Ale ja som predsa človek. Jednoducho poslúcham rozkazy iného, hoc je to i Boh môj, to je mi proti srsti. Vyžaduje to už ozaj vysoký stupeň ducha sebamŕtvenia, aby som ja vedel len tak, na rozkaz skloniť hlavu pred inou osobou a poslúchať: Boh to o nás dobre vedel; veď sme dielo jeho rúk. Preto aj pri snahe o dokonalé vykonávanie vôle božej Pán naväzuje na našu prirodzenosť, a to na takú, akú on sám v nás stvoril. Keď neskazenému človeku poviem: „Chcel by si byť mužom na mieste, ideálnym, takým, akým muž má byť — mužom dokonalým?“ — tu každý nielen že prikývne,

¹⁾ Z literatúry o veci: Ad. Tanqueray, *Précis de théologie ascétique et mystique*, 8. vyd., Paríž 1928, str. 207—230. A. Flocchi, S. J., *Praelectiones theologiae asceticae, Pars I.*, Romae 1935, str. 14—17. O. Zimmermann, S. J., *Lehrbuch der Aszetik*, 2. vyd., Freiburg i. Br. 1932, str. 15—46. L. v. Hertling, S. J., *Lehrbuch der aszetischen Theologie*, Innsbruck 1930, str. 39—61. J. de Guibert, S. J., *Theologia spiritualis ascetica et mystica*, 2. vyd., Rim 1939, str. 39—67. Chrysogonus a J. S., O. Car., *Asceticae et mysticae summa*, Torino 1936, str. 35—46. A. Rodriguez, S. J., *Kresťanská dokonalosť (prel. V. Sichter)*, sv. 1., Trnava 1925, str. 105—133. Dr. Wallenstein, O. F. M., *Príručka duchovného života (prel. M. Hermelanda, F. D. Ch.)*, Trnava 1939, str. 8—10.

ale až mocný cit sa ozve v ňom, mocná túžba: „Hej, dokonalým mužom by som naozaj chcel byť!”

Na túto našu prirodzenú vášnivú túžbu po plnom rozvinutí a uplatnení našej bytosti naväzuje Boh, keď nám ústami svojho Syna kladie pred oči rozkaz: „Buďte dokonalí!”

Teda chceme byť dokonalí. To je živelná túžba celej našej bytosti. Asketickí spisovatelia rozlične riešia otázku dokonalosti. Zdá sa mi, že tu podaný návrh na nové riešenie oveľa logickejšie a prehľadnejšie uvádza do problematiky a tak stavia istejšie predpoklady pre správne riešenie. V konečnom náhľade na kresťanskú dokonalosť sa katolícki asketickí spisovatelia už celkom shodujú, ale dokazovací postup je vždy viac-menej nevyhovujúci.

Najprv treba vymedziť pojem dokonalosti vôbec. Nehovoriť tedy hneď priamo o kresťanskej dokonalosti.

Netreba nám hovoriť o dokonalosti vecí neživých, ani o dokonalosti bytostí, ktoré o svojich činoch slobodne nerozhodujú. V asketickej rozprave stačí všimnúť si dokonalosť u človeka, lebo len o jeho dokonalosť tu ide.

Ktorý človek je dokonalý? Samovoľne, z denného života tu prichádza rozlíšenie, tak trochu nefilozofické, trochu nejasné, ale má v sebe zlaté jadro: Nieкто môže byť dokonalý svojím zjavom a vystupovaním, ale mravne môže byť pritom úplný cynik.

Filozoficky sa vec takto rozrieši: Je len príliš zrejším rozlišovať u človeka jeho vnútorné složenie (telo a duša) a vystrojenie (smysly, rozum, vôľa, cit) — a jeho činnosť. Takže dokonalosť (u človeka, prípadne u iných slobodných stvorených bytostí) má dva vzhlady: vzhlad bytostný (aspectus ontologicus): vnútorné složenie a vystrojenie, a potom vzhlad činnostný (aspectus operativus): uskutočňovanie činov.

Keď sa po tomto prvom dôležitom konštatovaní (úplne zanedbávanom v asketickej i vedeckej literatúre) pýtame, čo je tedy vlastne dokonalé, dostaneme túto odpoveď: Dokonalé je to, čo celkom zodpovedá ideálnej predstave o svojom vnútornom složení a vystrojení a o svojej činnosti. Keď dva vzhľady dokonalosti, obsiahnuté v definícii, od seba oddelíme a zvlášť definujeme, nakoľko je vec bytostne dokonalá a potom nakoľko činnostne, dostaneme tieto ešte jasnejšie definície: Vec je bytostne dokonalá vtedy, keď jej vnútorné složenie a vystrojenie je v najväčšom, veci možnom bohatstve ako i v najväčšom akostnom vypätí (v najväčšej akostnej plnosti). Vtedy totiž zodpovedá ideálnej predstave o svojom vnútornom složení a vystrojení. (Ráz tohto článku nedovoľuje hneď tu naširoko rozvádzať oprávnenosť tohto myšlienkového pochodu). — A činnostne je vec dokonalá vtedy, keď všetky jej pracovné prejavy (činy) sú bezvýhradne usmernené k poslednému cieľu bytosti. A neslobodno sa dať zmýliť tým, že tu hovoríme len o „pracovných“ prejavoch, ako by bytosť mohla byť činnostne dokonalá, hoci množstvo pracovných prejavov vynechá, nevykoná, len nech už tie úkony, ktoré robí, sú bezvýhradne usmernené k poslednému cieľu celej bytosti. Je vedecky (psychologicky i teologicky) len príliš jasné, že aj každé vynechanie, nakoľko je uvedomené, je skutočný pracovný prejav, za ktorý je človek tak isto zodpovedný, ako za iné pracovné prejavy.

Nám ľudom, úprimným kresťanom, bude len na potechu, keď si hneď po týchto základných úvahách uvedomíme nasledujúcu zákonitosť: Nie je nijako potrebné, aby tieto dva vzhľady dokonalosti išly vždy nerozlučne spolu. Človek môže byť činnostne dokonalý — svätý, hoci bytostne nie je ani zďaleka doko-

nalý: Dokonalosť jeho vnútorného složenía a vystrojenía by totiž vyžadovala, aby mal napr. vysoko špekulatívny rozum — ale on ho nemá! Mal by mať obsiahlu pamäť — on si pamätá sotva hlavné myšlienky z duchovného čítania. Mal by mať zdravé, bezchybné telo — je však chorľavý, slabý. Bohu vďaka, že je tu táto zákonitosť! Aj v chorom tele môže byť zdravý duch a činnosť, dokonale usmernená k cieľu! Příkladov je v cirkevnom životopisectve dosť: svätá Lidvína, Terézia Ježiškova, Frassati atď. Nie tedy len in corpore sano mens sana (v zdravom tele zdravý duch). Aj v chorom tele môže byť veľmi zdravý, ba i s Bohom bezprostredne spojený duch. Konečne už aj, myslím, Juvenál, rímsky básnik, bol to porekadlo opravil na znenie: *Treba sa starať — Curandum est, ut in corpore sano sit mens sana.*

Treba teraz použiť tieto filozoficky zistené poznatky k nášmu špeciálnemu problému, k dokonalosti človeka-kresťana.

Asketickí spisovatelia dávajú otázku obyčajne v tejto forme: V čom spočíva kresťanská dokonalosť?

Keď rozlíšime tie dva spomenuté vzhľady, dostaneme nasledujúce odpovede: Kresťan je dokonalý bytostne vtedy, keď jeho vnútorné složenie a vystrojenie zodpovedá ideálnej predstave o kresťanskom človekovi. Je to dočasná, pomocná odpoveď. Treba v nej rozvíeť pojem „kresťanského“ človeka a vtedy bude definícia správna, prestane to byť definovanie jednej veci ňou samou (*idem per idem*). Aká je ideálna predstava kresťanského človeka (bytostne)? Kresťan nesmie žiť z vlastných, prirodzených, životných prameňov (princípov), ale musí žiť z toho istého prameňa života, z ktorého žije Boh: musí byť znovu zrodený z vody a z Ducha svätého. Slovaní katechizmu povedané: Musí žiť v stave milosti po-

sväcujúcej. Ale stačí k dokonalosti len jedno-
ducho žiť v milosti posväcujúcej? Milosť pos-
väcujúca predsa pripúšťa stupne. Dokonalý
kresťan musí mať teda najvyšší u človeka mož-
ný stupeň plnosti milosti v sebe. Isteže nie
milosti ako daru mimoriadneho, rázu charizma-
tického; tá nepatrí podstatne ku skutočnej do-
konalosti kresťana. Sú to len mimoriadne
mystické dary, ktoré Pán Boh môže dať i lu-
ďom ešte nedokonalým, podľa svoje ľubovôle
a podľa zámerov s osobami a so spoločenstvami.

To je teda prvá a vlastne jediná požiadavka,
ktorá musí byť splnená u kresťana, ak máme
o ňom povedať, že je bytostne dokonalý:
plnosť milosti. Teologicky sa vec doplní
ešte takto: Milosť znamená nielen, povedal by
som, základný kapitál, t. j. milosť posväcujúcu,
siahajúcu do podstaty duše (*deificatio animae*),
ale v rozvedení to znamená i vliate ctnosti
a dary Ducha svätého. U kresťana dokonalého
prichádzajú zvlášť do popredia tieto posledné,
dary, lebo znamenajú mimoriadnu citlivosť
na hnutia Ducha v ľudskej duši; a čím je člo-
vek viacej zbožený (*deificatus*), t. j. čím vyššie
je v milosti, tým je viac účastný na prirodze-
nosti božej a tým teda ľahšie prichádza v ňom
k slovu Boh-Duch svätý.

Takže konečný tvar definície kresťana, by-
tostne dokonalého, by bola: Kresťan je bytost-
ne dokonalý vtedy, keď má v sebe najvyšší
stupeň božieho života, možný na riadnej ceste
spolupráce božej s človekom.

Kedy je kresťan dokonalý činnostne?
Vtedy, keď už úplne všetky jeho skutky sú
usmernené k poslednému cieľu kresť-
tanského života. Zás treba rozviesť po-
jem posledného cieľa kresťanského života.
Na čo sme na zemi? Známa odpoveď z kate-
chizmu: Poznať Boha, milovať ho, slúžiť mu,
a tak sa spasíť. Z týchto štyroch pojmov nie je
posledným cieľom našim ani naša spása (lebo

veď sa pokladá za nesmiernu dokonalosť vykonať pred tvárou božou úkon čistej lásky: Aj keby si ma, Bože, nespasil, aj vtedy by som Ťa miloval celým svojím životom!), ani poznanie Boha (lebo veď poznanie je len prvou podmienkou k láske), ani láska v citoch a slovách, ale posledným naším cieľom je láska k Bohu, dokazovaná skutkami. Nehovoríme o absolútne poslednom cieľi, o sláve božej.

A tak sme vlastne pri cieľi. Kresťan je činnosťne dokonalý vtedy, keď všetky jeho skutky sú skutkami lásky k Bohu. Ináč a jadrnejšie to možno formulovať takto: Dokonalý kresťan každým, aj tým najmenším svojím úkonom musí spolupracovať s Bohom na výstavbe kráľovstva božieho v sebe a vo svete.

Takto inou cestou prišli sme znovu k starej známej katolíckej asketickej pravde: Dokonalosť kresťanská pozostáva v láske. Len treba tvrdenie doplniť, a to dvojnásobne: Činnosťná kresťanská dokonalosť spočíva v láske, skutkami dokazovanej.

Bytostná kresťanská dokonalosť spočíva v plnosti života božieho v človeku. Aký je vzťah medzi týmto vzhľadom a vzhľadom činnosťným? Na rozdiel od dokonalosti ľudskej vo všeobecnosti, spomínanej na začiatku článku, ide tu len o dokonalosť vnútornú, tedy duchovnú. Kresťan môže byť aj bytostne aj činnosťne dokonalý, hoci telesne nie je dokonalý. Môže však byť bytostne dokonalý, ale spolu činnosťne nedokonalý, alebo naopak? Odpoveď môže byť len jedna: Nijaké trhanie nie je tu možné. Jeden vzhľad je tu nerozlučne spojený s druhým, a to tak, že bytostný vzhľad je príčinou vzhľadu činnosťného: Čím je človek vnútorne viacej premenený v Boha, tým dôslednejšie sú i jeho skutky usmerňované k spolupráci s Bohom. A podob-

ne: Čím kto je viac usmernený vo svojich činoch k spolupráci s Bohom, tým jasnejšie svedectvo vydáva o tom, že jeho vnútro je plné Boha.

Prakticky má toto zistenie pomerne veľký význam: Čuduješ sa, že sú tvoje skutky zlé, roztratené, k Bohu neusmernené: Prehľb sa vnútorne, zintenzívni život boží v sebe (Eucharistiou a rozjímaním predovšetkým), a budeš vidieť, ako sa pretvorí aj tvoja vonkajšia činnosť. Alebo: Vidiš niekoho, či už kňaza či laika, že je veľmi nedbanlivý v plnení svojich povinností, prípadne žije až pohoršlivo: už vieš aj príčinu toho zjavu; ten človek má veľmi málo božieho života v sebe, prípadne žije úplne mimo riše milosti.

O praktickom prevedení ideálu kresťanskej dokonalosti, o tom totiž, či dokonalým môže byť len ten, kto mimo príkazov zachováva i evanjeliové rady, o tom inokedy.

Vyhnaný z raja.

Dr. Inocent Müller, OP.

Prirodzené aj nadprirodzené dary, ktorými Boh obdaril prvého človeka, neuvrdily ho v dobrom tak, žeby sa nebol mohol rozhodnúť pre nejaké zlo. Človek ostal slobodný, a Boh ho podrobil skúške, aby s jeho milosťou si zaslužil nebo. Táto skúška spočívala v zachovávaní božích zákonov a najmä v jednom nariadení, ktorým sa zakazovalo prvým rodičom jesť ovocie so stromu poznania dobrého a zlého. Živými farbami opisuje kniha Pôvodu, ako diabol presviedčal prvých ľudí o neoprávnosti tohto zákazu a dokazoval im, že nezomrú, ba budú ako bohovia, poznávajúci dobré a zlé. A človek poslúchol diabla, postavil sa proti Bohu, lebo bol pyšný. Svätý Tomáš učí, že človek chcel sa stať podobný Bohu v tom, že vlastnou silou rozumu si určí, čo je dobré ko-

nať a čo nie, a že sám od seba bude predvídať, čo sa mu prihodi dobrého a čo zlého, a napokon že vlastnými prirodzenými silami dosiahne večnú blaženosť. Hriech prvých rodičov je tým väčší, že dobre poznali neobmedzenú láskavosť a štedrotu Pána Boha, poznali jeho neporušiteľné práva, vážnosť jeho príkazov a zákazov už z veľkej sankcie, ktorú k nim pripojil. Nepodliehali vášňam, preto mali čas na úvahu; nič ich nenútilo k takému náhlemu rozhodnutiu. Ale boli slobodní a mohli zhrešiť, preto v ich moci bolo rozhodnúť sa pre dobro alebo zlo. No a rozhodnutie bolo proti Bohu.

Prišiel trest na nich aj na všetkých ich potomkov. Pri ukladaní trestu Pán Boh sa zas ukázal ako milosrdný Otec, a nie ako prísny sudca. Veď mohol na nich hneď uplatniť trest smrti, ale to neučinil. Uspokojil sa tým, že ich zbavil zvláštnych výsad, ktoré im udelil pri stvorení, totižto daru neporušiteľnosti a posväcujúcej milosti: Za hriech prišla smrť, Pán Boh vypovedal človeka z rozkošného raja a zatvoril pred ním bránu nebeskej blaženosti. Ale nezničil jeho prirodzenosť. Jeho vôľa sa oslabilala, lebo nepanoval v ňom taký súlad, ako v stave neporušiteľnosti; no jednako ostala mu možnosť slobodne sa rozhodovať medzi dobrom a zlom. A prví rodičia pocítili aj telesné následky za nepremyslene spáchaný čin. Žene boly rozmnožené trápenia pri tehotnosti a pri pôrode a bola postavená pod vládu muža. Muž v pote tváre bude vyhľadávať denný chlebiček na zemi, ktorá bude plodiť trnie a bodľačie. Obidvaja sa vrátia do zeme, z ktorej sú vzatí.

Ale prvým rodičom ostala veľká viera a nádej na vyslobodenie. Boh prisľúbil Vysloboditeľa, ktorý zvíťazí nad diablom a vykúpi z jeho nadvlády celé ľudské pokolenie. Súčasne pomáhajúcou milosťou povzbudzoval ich srdcia k ľútosti, pripravoval ich na okamih, v ktorom ťažký hriech sa im odpustí.

Trest prišiel aj na Adamových potomkov. Boli zbavení pôvodnej spravodlivosti, totižto posväcujúcej milosti a daru neporušiteľnosti. Tieto dary mal odovzdať Adam všetkým svojim potomkom pod podmienkou: ak ostane Bohu verný. Toto, pravda, sa nestalo; preto všetci sa rodíme v dedičnom hriechu, bez pôvodnej spravodlivosti. Adam môže ľutovať a nadobudnúť takto stratenú milosť, to je pravda, ale len ako súkromná osoba; túto milosť svojim potomkom nemôže odovzdať. To vykoná Mesiáš, nový Adam, ktorý sa stane novou hlavou ľudského pokolenia, zadosť učiní za hriech Adamov aj za všetky hriechy všetkých jeho potomkov, a vo sviatosti znovuzrodenia vráti nám milosť, ktorú nám Adam stratil.

Dedičný hriech! Miliardy ľudí sa v ňom narodily a koľkí sa ešte narodlia? Rodíme sa ako synovia hnevu, a keď sa dívame na tento hriech ľudskými očami, pýtame sa, prečo je to náš hriech, keď sme k nemu nedali súhlas? No celkom ináč vyzneje táto otázka, keď sa na ňu dívame s výšav večných božích plánov a vo svetle Kristovho vykúpenia. Jedno je isté, že tento hriech je prvou prekážkou dosiahnutia nadprirodzeného cieľa, pre ktorý sme stvorení; chýba nám teda niečo, čím by sme boli súci prísť k tomuto cieľu. Preto dedičný hriech je mravná škvrna, ktorá všetkých potomkov Adamových vytvára z nebeského kráľovstva. V tomto svetle ohavné srdce majú matky, ktoré posielajú plod svojho života na druhý svet bez sviatosti krstu. To je najväčšia krutosť, na akú sa môže človek odvážiť!

V Adamovi stratili sme dar neporušiteľnosti, preto ozýva sa v každom z nás žiadostivosť, ktorá, ak jej statočne neodporujeme, zvádza nás k hriechu.

Keď porovnáваме svoj stav so stavom prvého človeka v stave neporušiteľnosti, vidíme, že sme v určitom smysle menší, chudob-

nejší; prevláda v nás nevedomosť, sme naklonení k zlu a slabí v bojoch proti pokušeniam. Skúsenosť nás poučuje, že žiadostivosť neprejavuje sa u každého človeka rovnako. Nemáme všetci rovnakú povahu, charakter, vášne nevybúšia u každého rovnako. Preto svätý Tomáš poznamenáva výchovne veľmi dôležitý psychologický moment, že keď nám chýba pôvodná spravodlivosť, ktorá vládla nad všetkými vášňami, vášne v každom z nás majú akési osobné slobodné zamierenie, u jedného sa prejavujú prudšie a násilnejšie, u iného miernejšie alebo sú celkom ovládané. A na to načim pamätať aj v duchovnom živote a najmä pri výchove mládeže. Osobné pozorovanie a poučenie je účinnejšie ako všeobecné prednášky v spolkovom alebo školskom živote.

Vyhnanec z raja musí si uvedomiť toto: Prichádzam na svet ako zranený, preto musím sám seba dobre pozorovať, najmä svoje osobné slabiny. U jedného vonkajšie smysly porušujú súlad medzi Bohom. Oči chcú všetko vidieť, uši všetko počuť, a preto vnútorný svet je rozbúrený. Obraznosť si utvára formy, po ktorých túži hádam srdce, ale ktoré nezodpovedajú ani požiadavkám rozumu ani božím požiadavkám. Naš vnútorný svet nás niekedy nesie k predmetom, ktoré človeka ľudsky aj mravne poškvŕňujú. A najhoršie je, že človek niekedy si myslí, že to sú útoky, ktoré sú mimo nás; a keď pripustíme, že sú v nás, potom prichádzame na presvedčenie, že mi im odporovať nemôžeme, lebo vraj nevládzeme. Je pravda, že niekedy sú to ťažké útoky; ale človek má vôľu, ktorá musí vládnuť nad všetkým. Že táto vláda žiada boj a veľké sebazaprenia, to je isté. Ale bez boja nieto víťazstva.

Dedičným hriechom bol dotknutý aj rozum. Pravda, človek je súci poznať mnoho základných právd aj bez Zjavenia, ale s akou strašnou námahou a pritom ako často sa mylí!

Poznáva stvorenstvo, a toto ho nedviha k Stvoriteľovi; človek len študuje, lebo je zvedavý, ale nejde k príčine všetkého alebo aspoň bojí sa priblížiť k príčine. Človek prakticky nerád myslí na cieľ, najmä na ten posledný. Nemá čas, aby uvažoval o večných veciach, je zakliato priputnaný k zemi a najmä k sebe. A čo vidíme? Že sa často a veľmi ľahko mýli. Žije v predsudkoch, u neho rozhoduje nie úsudok rozumu, lež vášne; preto aj životné otázky rieši náladovo, ako mu kážu vášne alebo sebeckvo. Pri rozhodovaní myslí vždy na seba a nie na to, čo Boh chce a priamo káže. Preto medzi jeho úsudkami, plánmi a činmi a medzi tým, čo vraví Pán Boh, je podstatná neshoda. Človek túži po samostatnosti a nezávislosti, preto nechce sa podrobiť Pánu Bohu a najmä jeho zástupcom na zemi. Ďalej, keď stojíme pred prekážkami, ktoré znemožňujú uskutočnenie nejakého dobra na zemi, vidíme premnohých ustupovať, vidíme, že sú nestáli a slabí. V konaní spravujú sa citom a vášňami. Túto skutočnosť najvýstižnejšie opísal svätý Pavol: „Nerobím to dobré, čo chcem, ale robím to zlé, čo nechcem. Nachádzam teda zákon, že keď chcem robiť dobre, zlé mi je pri ruke, nakoľko obľúbenie mám v zákone božom podľa vnútorného človeka; no vidím druhý zákon vo svojich údoch, ktorý bojuje proti zákonu mojej mysle a uvádza ma do zajatia pod zákon hriechu, ktorý je v mojich údoch. Ja nešťastlivý človek! Ktože ma vyslobodí z tohto smrteľného tela? Milosť božia skrze Ježiša Krista, Pána nášho.“ Apoštol národov tvrdí, že liek na toto všetko je len milosť vykúpenia. O tej bude reč v nasledujúcich štúdiách.

Cesta k nadprirodzenému.

Marcel Horniak, SS.

Duchovná a mravná hodnota človeka klesá a stúpa s jej vnútornou silou a duševnou

hlbkou. Telesné hodnoty pritom ani neprídu do úvahy, lebo majú len akúsi nástrojnú cenu, nakoľko sú povolané slúžiť duši. Tým je určená a ustálená hierarchia hodnôt v nás, ktorú treba zachovať, lebo jej nedodržaním a narušením by sa sfaľšoval duševný smer a sila človeka.

Zo všetkého tvorstva ľudská duša a ľudský duch sú jediní, ktorí len vlastným rozhodnutím a pričinením môžu dosiahnuť to, čím chcú byť. Nieto pri nich ani prirodzenej ani umelej nadstavby a vzrastu, nevzmáhajú sa ako ústrojenstvo, ani sa nevyvíjajú ako anorganická hmota. Sami sa majú zdokonaľovať, vyvíjať, postupovať. Ak to zanedbajú, budú polovičaté alebo zakrpatené. Keď sa vývin bude uberať mylným smerom, skriví sa a sprotiví sebe samému.

Životnou silou duše a jej sebvýchovy je ustálený, pevný svetonázor. Ten činí človeka tým, čím je po stránke duchovnej. Aké sú jeho názory, zásady a poňatia o živote, podľa toho bude svoj život upravovať; lebo človek musí žiť, ako myslí. Ináč prv alebo neskôr bude smýšľať, ako žil. Kto nemá vážneho, ustáleného presvedčenia, to je človek bez zásad, a možno povedať aj bez chrbtovej kosti.

Každý nebude mať čas ani možnosť, aby si sám mohol vyriešiť hlavné životné otázky všeobecného základného významu. Ale je už jeho povinnosťou poučovať sa, informovať a prehľbovať ich a podľa nich si upraviť vlastný duchovný život. Toto je oveľa dôležitejšie, ako by sa myslelo, lebo kto nemá pevný duševný základ, ťažko mu bude správne chápať pojem nadprirodzeného poriadku a nepochopí ani podstatu kresťanstva, cieľ človeka, zjavenie božie, pojem hriechu, zázraky, Cirkev, sviatosti, no najmä tajomstvo vtelenia atď.

Slepo preberá výdobytky a osvojí si životnú formu duševne diferencovanej kultúry veku, ktorý aj keď môže byť kresťanský, jednako nestačí na hlbšie spracovanie tohto názoru

a preto len ťažko si ho osvojuje. Od kresťanského náboženstva prevzal azda niektoré pojmy, mravné zásady, ale im odňal akýkoľvek vzťah na nadprirodzené. Pre mnohých sa stal iba bezduchou karikatúrou, čírym výplodom ľudského mozgu. Taki budú ďalej ospevovať nadčloveka; pravda, tým nemienia duchovného, premeneného nadprirodzenou milosťou, lež toho, čo sa vlastnou silou vyšvihol na kultúrnu výšku podľa hesla: „Všetko od prahmoty až po génia je len náhodilé spojenie atómov.“

Pre takých duševný život a z neho vyvierajúce podnety sa zdajú príliš abstraktnými. A keďže nemajú duševne vzbudzujúcu silu a duševné rozpätia, všetko sploštia a snižujú podľa svojich prízemných cieľov, podľa ktorých sú navyknutí všetko hodnotiť. Vedec-kým alebo odborným špecializovaním prilipnú k istému odboru; ten im vyčerpá všetky sily, a namiesto toho, aby smerovali k stredisku duchovného snaženia a rozpätia, zabočia na periferiiu a tam duševne zakrpatujú. Pri takej žabej perspektíve hranice sveta možností siahajú len po stroj, po baňku a laboratórium. Prijímajú len to, čo je ľudským smyslom prístupné a rozumom a vedou hmatateľné. A keďže si nedali námahy oboznámiť sa a hlbšie vniknúť do tajomstiev viery a náboženstva, ľahko im odmietnuť s výhovorkou, že sú ľudskému rozumu neprístupné, lebo neodôvodnené, teda neprijateľné. Pravda, kto vyhýba pojmu nadprirodzena a jeho oprávnenosti, u toho ani nadprirodzená etika nedá plody a neposkytne mu občerstvujúcu tónu. Pravdaže, u tých aj duševný pokoj býva len zriedkavým hosťom.

Pokúsime sa priviesť čitateľov postupným stupňovaním od vecí prirodzených cez mimoprirodzené, nadmyslové a nadzemské až k nadprirodzeným, aby poznali správny postup a ces-

tu k najvyšším duchovným hodnotám a prameňom nadprirodzených síl.

Prirodzenosť znamená bytnosť vecí, to, čím vec je tou vecou. (Ktorou naozaj je.) Vyjadruje sa tým súhrn vonkajších vlastností a prípadností, ktorými tá vec pôsobí na naše poznávacie schopnosti a podľa ktorých ju rozoznávame. Je to aj zdroj činnosti vecí alebo činnosť sama. Prirodzenosti človeka patrí duša a telo so všetkými orgánovými schopnosťami ako aj schopnosťami duše, vlastnosti, činy, cieľ a prostriedky. Zrejme, že to, čo patrí k prirodzenosti, volá sa prirodzené. Či to má od seba alebo to môže nadobudnúť vlastnou činnosťou, ba i to, čo k jestvovaniu a činnosti potrebuje. Tak človeku je prirodzené všetko, čo mu patrí podľa jeho rozumnej bytnosti, vlastnosti, dokonalosti, sily, vlohy a z nich vyvierajúca činnosť. Všetky možnosti duševných telesných a technických výskumov a objavov. Súhrn všetkých vecí s požiadavkami a nárokmi, ktoré sa opierajú o číry titul stvorenia. Slovom prirodzené je všetko, čo človek prináša pri svojom narodení na svet, všetko, čo z toho zbuduje a čo sa pravidelne z toho vyvíja. Toto je poriadok prirodzený.

Mimoprirodzenosť vecí je všetko, čo nie je obsiahnuté v povahe jeho prirodzenosti, čo však môže k nej pristúpiť a s ňou sa spojiť. Také boli dary, ktoré chránily človeka od akéhokoľvek zemskeho zla, najmä od chorôb telesných a smrti, a udržiavali rovnováhu medzi rozumom a schopnosťami. Každá vlastnosť a dokonalosť mimoprirodzená, prístupujúca k prirodzenosti vecí, zdokonaľuje ju, ale len v medziach prirodzených, a nepovznáša ju do stavu vyššieho, nadprirodzeného. Vrchol mimoprirodzeného omilostenia dosiahol človek v raji.

To, čo nemôžeme postrehnúť ľudskými smyslami, okom, uchom atď. je n a d s m y s -

lové, napr. ľudská duša, a predsa nie je nadprirodzené. Boha, anjelov, nemôžeme vidieť, a predsa ich môžeme poznať. Toto poznanie však nie je nadprirodzené.

Ani nadzemské bytosti, napr. anjeli, nie sú nadprirodzení. Nemožno pokladať za nadprirodzené ani to, čo sa nám javí takým, napr. vzkriesenie mŕtvych. Je to čin nadprirodzený, ale len čo do spôsobu, to jest len príčina, ktorá priviedla život do bezduchého tela, je rázu nadprirodzeného.

Nadprirodzené sú dary, ktoré podstatne prekonávajú nároky čirej prirodzenosti a sa im nevymykajú. Takže nemôžu byť požadované a očakávané len z titulu stvorenia, na ktoré má právo jedine nekonečne dokonalý Boh, kým človek ich dostáva len z milosti, od Boha. Absolútne nadprirodzené je pre človeka poznanie najvyššej bytnosti, Boha, „ktorého nikto z ľudí nevidel, ale ani nemôže vidieť”.¹ Hranice medzi prirodzeným a nadprirodzeným nemožno odstrániť, a nieto cesty, ktorá by nepozorovanými priechodmi priviedla prirodzenosť do nadprirodzena. Aj keď rozum ľudský môže preniknúť hĺbinu prírody, vypočítať príčiny súvislosti vecí, no nemôže vlastnými schopnosťami prekročiť prah nadprirodzena. Podľa náuky kresťanskej tradície nadprirodzeno je poriadok, ktorý vonkoncom presahuje všetko prirodzené, a nijaký náboženský pokrok alebo vývin náboženského cítenia nemôže dospieť k pojmu nadprirodzena.

Mýlne by bolo domnievať sa, že by sa nadprirodzeno vznášalo nad prirodzenosťou len ako nejaká svätožiara alebo podľa nej zotrvala ako dobrý sused. Nie. Ono zapustí hlboké korene do prirodzenosti a zasahuje do jeho najvnútornejšieho základu životného, aby ho pozdvihlo do svojej vlastnej výšky; tým sa zúčastní

¹ 1 Tim. 6, 16.

na prirodzenosti božskej. Dáva mu takú dokonalosť, na akú nemá nijaké prirodzené právo. Spája ho v neviditeľnú jednotu, ktorú len abstrakciou a podrobným rozborom možno ustáliť a prísť k jej rozlišovaniu. Slovom, nadprirodzeno preniká celú bytosť duše a jej schopnosti, ako oheň preniká kus železa, pričom ono neprestane byť železom. Čo Boh pôsobí v duši ľudskej, to sa stáva novou formou v živote.

Čo je základom, k o r e ň o m a nevyhnutnou silou nadprirodzena? Lebo ako v prirodzenom poriadku, tak aj v nadprirodzenom musí byť istý zdroj života a vzrastu. Závoj tohto tajomstva možno odhrnúť len pomocou Písma svätého, podľa ktorého účasť na božej prirodzenosti nadobudneme posväcujúcou milosťou, skrze duchovné narodenia v Bohu. Milosť je účasť na božskom živote, ústroj k videniu Boha. Toto je podmienka, ktorú sám Pán Ježiš určil Nikodémovi: Ak sa len kto nenarodí znovu, nemôže vidieť kráľovstvo božie.²

Nový princíp nadprirodzeného života je do človeka vložený narodením, semenom božím, čím sa stávame dieťkami božími. „Lebo čo sa narodilo z tela, telo je, a čo sa narodilo z ducha, duch je.“³ A keďže sme neprijali ducha služobnosti strachu, ale ducha synovstva, v ktorom voláme Abba, Otče“,⁴ tým sa stávame dieťkami božími. Pravda, len prijatými, nakoľko iba Syn, Ježiš Kristus sa zúčastňuje na podstate božej hypostatickým spojením. Takto bola preklenutá nesmierna priepasť, ktorá je medzi prirodzenosťou ľudskou a božskou.

Preto ako zem nemôže žiť, len čo zo svojich vlastných síl, — veď keby sa odlúčila od životodarného slnka, nastala by noc a ľad, — tak nemôžeme ani my žiť nadprirodzeným životom z vlastných schopností a síl. Princíp nadpriro-

² Ján 3, 3.

⁴ Rim. 8, 15—17.

³ Tamtiež 3, 9; 3, 6.

dzena, do nás vložený, nemôže žiť a udržať sa, ak nie je živený a nezaistia sa mu priaznivé podmienky. Nadprirodzeno v nás žije Ježiš Kristus sviatosťami, najmä Eucharistiou, a nevyhnutnými podmienkami sú tie početné milosti, ktoré nám Pán Boh udeľuje skrze Cirkev.

Majme však na zreteli, že by bolo mýlne domnievať sa, ako by Pán Boh bol stvoril najprv len človeka ako človeka, a len neskôr by bol pridal k jeho prirodzenosti nadprirodzený život. Nie. Boh ho naraz stvoril v stave nadprirodzenom. Stav milosti (neporušenosti) bol pravidelný stav človeka. Dal mu však podmienku, — nejeseť zo zakázaného ovocia, — ktorú prví rodičia nedodržali, a tým zničili most medzi nebom a zemou. Preto ostalo im len to, čo im patrilo od prirodzenosti.

Nadprirodzený poriadok obnovil Ježiš Kristus svojím vtelením a smrťou na kríži a keď zadosť učinil za naše hriechy a tak náš dlh zaplatil. Naše znovuzrodenie má teda korene vo vykupiteľskom diele Ježiša Krista. Právom ho môže teda nazvať obnoviteľom. Tento náš pomer k Ježišovi Kristovi vyjadrujú slová samého Spasiteľa: „Bezo mňa nič nemôžete urobiť“,⁵ a ešte jasnejšie: „Ako ratolesť nemôže dávať ovocia sama od seba, ak len neostane na viniči, tak ani vy, ak len neostanete vo mne.“⁶ Tu je vyjadrené organické spojenie a živý vnútorný pomer veriacich s Kristom a potvrdené, že len zatiaľ môžeme žiť nadprirodzeným životom, kým prúdi v našich dušiach milosť božia. (Spojenie Kristovo s človečenstvom nie je ani fyzické, ani právne, ani mravné, v nedostatku iného výrazu povieme, že je to mystické. Tajomné nie je protivou skutočného, ale jeho nehmatateľnou stránkou.) Ale súčasne je dané aj uistenie, že ona je nám zaručená a umožnená skrze Ježiša Krista.

⁵ Ján 15, 5.

⁶ Ján 15, 4.

Žiada sa iba jedna podmienka; aby sme totižto vstúpili aj do vonkajšieho organického spojenia s Kristom Pánom, vstupom a patričnosťou do jeho mystického tela, do Cirkvi, ktorú on založil. Lebo Cirkev je ústrojom, ktorý sprostredkuje životodarné spojenie s prameňom nadprirodzeného života. „Dal ho za hlavu nad celou Cirkvou, ktorá je jeho telom a plnosťou toho, ktorý všetko vo všetkých naplňuje.“⁷ Náboženská osobnosť nie je mysliteľná bez Cirkvi, lebo bez nej nemáme istoty, že sme spojení s Kristom. Správne poznamenáva svätý Augustín: „Čo ti osoží, že si neurazil Otca, keď si urazil matku a ňou opovrhol?“ Azda zbytočne pripomenúť, že vonkajšia príslušnosť do Cirkvi Kristovej by nič neosožila, keby veriaci nepoužili tie prostriedky, ktorými sa uvádza do ich duší milosť posväcujúca, čo sa deje svätými sviatosťami a kňazským úradom Cirkvi.

Ak hľadáme na náboženstvo ako na vzťah človeka k Bohu, tak nám bude jasné, že vlastný smysel a posledný cieľ každého náboženstva bol za všetkých čias dospieť k užšiemu styku k Bohu. Veď Boh je najväčšie tajomstvo, a preto nečudujme sa, že človek hľadal najpodivnejšie cesty aspoň k slabému, nedokonalému preniknutiu tohto nekonečného tajomstva. Táto cesta, vlastne sila ľudskej duše, ktorá ženie človeka k hľadaniu príčiny všetkého, viedla ho za brány sveta čiste smyslového. Niet preto dôb a náboženstiev, v ktorých by sme sa nestretli s mystériami, tajomstvami, ktoré mali priviesť človeka do priameho spojenia s Bohom; pomocou rozličných obradov, zaklínaní, modlitieb, spevov a tancov človek túžil povzniesť sa k náboženskej extáze nad všednosť sveta a spojil sa s Bohom. Bola to ľudská snaha, ale medzi ňou a jej cieľom nebolo vlastného pomeru. Chýbal prostredník, ktorý by

⁷ Ef. 1, 22—23.

spojil tieto dva nesmierne svety: božstvo a človeka. Príchodom Ježiša Krista zostupuje Boh na zem, a človeku je zaručené spojiť sa s ním. Ježiš Kristus je jediný prostredník medzi nebom a zemou; a spojenie človeka s Bohom, ktoré on uskutočnil, keď za nás umrel, naväzuje na milosť, zaslúženú na kríži. Je pôvodom milosti a preto ju môže rozdeľovať kedy, ako a komu chce. Umrel za všetkých; všetci sú pozvaní, aby sa zúčastnili na plodoch jeho krvi, či sa to deje spôsobom viditeľným alebo neviditeľným. Kristus Pán má však ohľad na našu ľudskú prirodzenosť, ktorá je smyslová a hmotná; preto ustanovil sviatosti ako viditeľné a pôsobivé znamenia milosti, a tie spájajú človeka s Bohom. Skrze Kristovo vtelenie a jeho človečenstvo prichádza ľudstvo do spojenia s neviditeľným Bohom. Ale keďže človečenstvo Kristovo stalo sa po jeho zmŕtvychvstaní neviditeľným, ním ustanovené a Cirkvi sverené sviatosti staly sa pomôckou pre spojenie s Bohom a dávajú nám účasť na tajomnom vplyve Krista na ľudstvo.

Voľaktorí hľadajú pôvod kresťanských sviatostí v kultoch pohanských mystérií. Lebo sa mu vraj nepodarilo odstrániť všetky stopy pohanstva, zvlášť ich vonkajších zjavov a kde-tu aj vo vnútornom obsahu. Ale to je zbytočné, lebo pojem náboženstva sám v sebe vyžaduje sviatosti ako vonkajšie znamenie vnútorného pomeru človeka k Bohu. A keď uvážime, že jednotlivé sviatosti Nového zákona majú svoj pôvod v samom úmysle Kristovom, ktorý ich ustanovil, — aj preto, že poznal ľudskú prirodzenosť, *túžiacu dostať sa k neviditeľnému duchu pomocou viditeľných vecí* — je nám jasné, že kresťanské mystériá čiže sviatosti, nemajú nijaký vzťah k mystériám pohanským, iba ak to, že jednako zodpovedajú ľudskej povahe a túžbe dostať sa bližšie k Bohu. Kresťanské mystériá, sviatosti sú vonkajšie znamenia,

ktoré znamenajú a udeľujú milosť, ktorú získal Ježiš Kristus. Teda nie sú len číre symbolické úkony, ktoré predstavujú neviditeľné veci, ani spoločenské znamenia, ktorými by sa dávalo najavo, že ten alebo onen je členom spoločnosti Cirkvi, ako to učia napr. v cirkvi česko-moravskej!

Ani obrady, tajomstvá (siatosti) starozákonné: obriezka, veľkonočný baránok, očisťovanie, obety, nemôžeme pokladať za príčinu milosti, lebo neboly nástrojmi milosti, ale len znamenia. Tí, čo ich prijali, dostali od Boha sily viery v budúceho Vykupiteľa, ktorého takto vyznávali. Keby tie starozákonné sviatosti byly rovné so sviatosťami Nového zákona, nebola by potrebná vykupiteľská činnosť Kristova, ani sviatosti, ktoré z nej vyprýštily. „Ak zákonná je spravodlivosť, Kristus zbytočne umrel.“⁸ Starozákonné sú len znamienami, novozákonné sú aj príčinami, hoci len nástrojovými. „Zo skutkov zákona nebude ospravedlnený nijaký človek pred Bohom.“⁹ Sviatosti v smysle katolíckej náuky nemôžeme chápať ináč, ako pokračovanie Kristovo vtelenia, ako prisvojovanie jeho vykupiteľského diela dušiam, ako nástroje v rukách Kristových, ktorými nás chce posvätiť. Pôsobia preliatie božieho života do duše kresťana. Neobstojí teda tvrdenie kresťanskej vierouky cirkvi česko-moravskej, ktorá tvrdí, že katolícka náuka o pôsobnosti sviatosti sa zdá blízka čarodejníctvu alebo mágií. Pravda, racionalista ťažko chápe, že Boh môže použiť veci hmotné ako nástroje svojej duchovnej činnosti.

My sa vraciame k tomu, čo sme už aj tu opakovali, že podľa náuky katolíckej Cirkvi nadprirodzený život je všetkým potrebný nielen ako stav, ale ako životná sila, ktorá preniká všetky prirodzené schopnosti človeka a vedie

⁸ Gal. 2, 21.

⁹ Rim. 3, 22.

ich k takej činnosti, ktorá by vyhovela nadprirodzenému cieľu. Takto sa milosť a nadprirodzenosť spoja v jeden princíp činnosti. Keby sa od seba oddelily, nemohly by sa ani v najmenšej miere priblížiť k nadprirodzenému cieľu. Ako teda duša a telo tvoria jeden celok, tak aj milosť a prirodzenosť, náboženstvo a život tvoria organickú jednotu.

Nie je preto možné byť chvíľu len človekom a chvíľu kresťanom. Lebo náboženstvo a ľudský život sú vnútorne nerozlučiteľne spojené ako jednotný princíp. Kresťanstvo je založené na spojení božského s ľudským, skrze vyššie opísaný nadprirodzený dar, ktorého sa nám dostáva skrze sväté sviatosti milosťou božou. Kto vie spojiť to, čo v očiach sveta si vzájomne odporuje, lásku k dobru pozemskému a lásku k Bohu, tak aby pritom neobťažil svoje svedomie a kto sa usiluje dosiahnuť Boha nadprirodzeným životom už tu na zemi a nesprenverí sa nebeským večným majetkom, toho menujeme dobrým kresťanom.

Na 85. výročie ľudských zjavení.

Univ. prof. Dr. Juraj Šimalčík.

4.

Vedecké zistenie a dokázanie tohto zázraku.

Po smrti Rudderovej vyšetrowanie pokračovalo. Vedecký svet chcel teraz vidieť otázne kosti v ich pôvodnosti ako by nahote. To pohlo Dr. Hoestenberghého na to, aby vymohol exhumáciu mŕtveho tela Rudderovho. To sa i stalo po štrnástich mesiacoch, to jest 24. mája 1899. Dr. Hoestenberghé s inými lekármi odborne odňal obidve nohy Rudderovho tela a odviezol ich do Löwenu. Po starostlivom a odbornom preskúmaní (autopsia), — pri ktorom spolupra-

covali aj ďalší dvaja lekári: už spomenutý Dr. Royer a Dr. A. Deschamps, SJ, dipl. lekár a v lekárstve za veľkého odborníka uznávaný, — bol úradne vydaný tento nález:

„1. Obidve kosti holenné (stehenné) majú presne tú istú dĺžku, hoci vyňatý bol sekvester čiže úlomok kostí.

2. Horné kusy kosti holennej a lýkovej (tibia et péroné), presadené smerom predozadným (antéro-postérieur), odtiskajú zpiatky kusy dolné; jednako však kolmá os ľavej nohy podrží si ten istý smer, ako os pravej nohy: prenesenie telesnej váhy dialo sa teda práve tak pravidelne naľavo, ako i napravo a preto premiestnenie nemalo nijaký protivný účinok pre chodenie.”¹

Slovom tento posmrtný nález ukázal lekárom a celému vedeckému svetu veľmi podivnú vec. Zlomené a značne vzdialené kosti totižto boli scelené spôsobom (hovoriac vedecky) nepravidelným a neprirodzeným. Smer scelenia týchto zlomenín jasne poukazuje na pôvodný stav Rudderovej nohy, v akom sa nachádzaly vo chvíli uzdravenia. Konce kostí totižto musely trochu vyčnievať (čo pri určitej polohe nohy sa vždy stávalo, teda i vtedy, keď Rudder sedel na lavici v Oostackeru) a v takomto stave — aby sme sa tak vyslovili — zachytilo ich zázračné uzdravenie. A jednako Rudder potom nikdy nekríval, ale chodil správne, lebo kolmá os oboch nôh (jediný základ správneho chodenia) bola tá istá.

Na túto mimoriadnu vec poznamenáva Dr. Boissarie, že „prvý raz sa tu stalo, keď sa konala autopsia istého zázraku, ... je tu vlastne miešanie dvoch poriadkových zjavov: prirodzeného a nadprirodzeného.” Prirodzeného poriadku preto, že stalo sa vo svete prirodzenom.

¹ Dr. Boissarie, spom. d. 43.; Bertrin, c. d. 262..
Dr. Aug. Vallet: Les guérisons d. Lourdes, Paris, 1936, p. 24.

² Dr. Boissarie, spom. d. 43—44.

bola uzdravená noha človeka, a nadprirodzeného, lebo spôsob vo všetkých svojich odtienkoch (nijaké prostriedky prirodzené, chvíľa, dokonalosť, podivný smer scelenia, neprítomnosť calusu, správna chôdza a iné) sa diametrálne, to jest naskrze protiví prirodzenému zásahu. Príčina tohto je a musí byť teda nadprirodzená. Tento podivný smer a poloha uzdravených kostí — dôvodí ďalej Dr. Boissarie — „ostaly ako nepodvratný dôkaz zmiznutej zlomeniny: lebo, keby noha P. Rudderera pri autopsii nebola javila nijakú stopu po zlomenine, odporcovia by boli mali vhodnú príležitosť, aby zapreli ešte aj jestvovanie bývalej zlomeniny.”³

Spomenutý Dr. Alfréd Deschamps vydal aj krásnu knižku o svojich výskumoch a zisteniach v tomto prípade pod názvom: „Un miracle contemporain” (Súčasný zázrak),⁴ ktorá je takou skvelou prácou, že aj odporcovia ju uznávajú za jedinečne odbornú. Tento učenec tak presvedčivo dokázal, že uzdravenie Rudderovo bolo naozaj zázračné, to jest nadprirodzené, že je vylúčená akákoľvek pochybnosť a neistota.

Záujem o Rudderov prípad neustával však ani ďalej. Odborní lekári z rozličných krajín dali si záležať na veci a starostlivo skúmali tento prípad použitím všetkého možného vedeckého aparátu. Nie je možné, ale ani nie je potrebné, aby sme podrobne uviedli ich výsledky, keďže všetky vyznievajú v tom smysle, že Rudderovo uzdravenie prevyšuje naskrze všetky sily prírody; je teda nadprirodzené, zázračné. A keď občas aj nevypovedali slovo zázrak (lebo to je úlohou Cirkvi), vždy vyhlásili, že Rudderov prípad je mimoriadny, prirodzene nevysvetliteľný, nemožný. Niektorí z nich dosvedčili to aj písomne, iní zasa len ústne, čo potom svedkovia potvrdzujú. Tak to bolo i s Dr. Verriestom,

³ Tamtiež 44.

⁴ Dr. A. Deschamps, SJ, Un miracle contemporain, Paris 1905³ (De Bloud et Cie).

o ktorom „Notes et documents“ toto hovoria: „Dr. Verriest, lekár v Brugge, ktorý tiež ošetroval Rudderu, videl ho (to jest jeho chorobu) posledný raz asi dva týždne po návšteve (u Rudderu) Dr. V. Hoestenbergha, vykonanej v januári alebo februári 1875. Pri tejto poslednej návšteve našiel Rudderovu nohu v tom istom úbohom stave ako predtým. Dr. Verriest je už mŕtvy, ale za živa viac rás sa vyslovil pred Dr. Hoestenberghom, že vôbec nechápe toto uzdravenie a pokladal ho za prirodzene celkom nemožné.“⁵ Ďalších takýchto skúmateľov-lekárov aspoň spomenieme. Boli to: Dr. Pirquet z Rakúska, Dr. Van Ysendych z Belgicka (r. 1894); Dr. A. Hoffmann z Holandska (1904); Dr. O'Connell a Dr. Sherry z Anglicka. Poslední dvaja dňa 30. apríla 1905 preskúmali kosti Rudderových nôh v Antverpách, kde sú ony aj doteraz uložené. Ešte ďalší: Dr. Lefebor, Dr. Masoin, Dr. Moeller, profesori lekárskej fakulty v Löwene a členovia Akadémie belgickej. Dr. Lavrand a Dr. Duret, profesori lekárskej fakulty katolíckej univerzity v Lille.⁶

Najzaujímavejšie je však uverejnenie istého nemeckého lekára-učenca Dr. Juliána Marcuseho, o ktorom Dr. Bolsius píše, že hoci bol plnokrvným monistom, no jednako statočným a aspoň prirodzenú pravdu nezaujate a čestne hľadajúcim učencom. Keď Rudderov prípad dôkladne preskúmal, v odbornom, v Berlíne vychádzajúcom lekárskom časopise — týždenníku: „Medicinische Woche“, 16. marca 1903 uverejnil túto zprávu:

„Anamnéza (spomienkové expozé): Peter de Rudder, narodený r. 1822 v Jabbeke, v západnom Flandersku; muž zdravý, silný. Keď chcel 16. februára 1867 vyprostiť padnutý strom, utrpel ťažké pomliaždenie na ľavej no-

⁵ Not. et docum., 17. (Bertrin, spom. d. 519.)

⁶ Deschamps, spom. d. 26.

he a zlomeninu kosti holennej a lýtkovej. Hoci hneď použili všetky pomôcky a ošetrenia lekárske, uzdravovanie sa neukazovalo; naopak, v okolí zlomeniny, ktorá bola komplikovaná, čiže mala hnisavú ranu, zistili máločo po týždni snetivý vonkajšok hustej opuchliny a tiež na chrbte (priehlavku) ranenej nohy utvorila sa široká hnisavá rana. Pri ošetrovaní vyňali aj sekvester (úlomok kosti), dosť značného rozsahu, zkadiaľ potom javila sa značná vzdialenosť medzi hornými a dolnými koncami zlomených kostí. I teraz, ako aj predtým, tieto konččky vyčnievaly z rany, vylučujúcej zo seba mnoho ošklivého hnisu. Odporúčaná ampulácia bola zamietnutá.

Status praesens (terajší stav), to jest 2. apríla 1875 (osem rokov po nešťastí): Chorý cez osemročné utrpenie mnoho stratil zo svojej sily. V hornej tretine holennej kosti (tibia) bola zostupná rana, vylučujúca hnedavú a zapáchajúcu tekutinu. Keď chorý ľavou rukou zachytil shyb (kĺb) ľavého kolena a pravou rukou trošku odstrčil dolnú časť otáznej nohy, horné a dolné konce holennej a lýtkovej kosti sa hneď ukázaly v otvorenej rane. Kostí tieto boli celkom bez okostice (périoste) a konččky ich dokonale odumrely. Keď jednou rukou sa podržala horná časť ľavej nohy a druhou rukou päta tej istej, tak veľmi ľahko sa mohla priviesť päta dopredu, urobiac s ňou viac ako polkruh. Keď chorý nechal kolembať svoju nohu, pri každom pohybe vychádzal z rany nahromadený hnis. Zo širokej rany na priehlavku nohy odtekával podobný nákazlivý odtok. Celá ľavá noha bola silne napuchnutá.

Diagnóza (zistenie): Komplikovaná zlomenina ľavej holennej kosti (tibia). Uzdravenie sa nepodarilo: chybné vshybovanie (vyklbovanie, pseudarthrose); odumretosť končiek, vzdialených od seba na tri cm. Metastatické (postupné) hnisanie na priehlavku nohy.

Terapia (ošetrenie). Keďže všetky prostriedky zlyhaly a amputáciu pacient vždy odmietal, tento mrzák, osemročným utrpením celkom zničený, vykonal púť k Panne oostacherskej, v Belgicku, 7. apríla 1875. Táto cesta bola veľmi ťažká a uskutočnila sa pomocou bariel a pomocných ramien.

Expertíza (znalecké zistenie) bola hneď po vykonanej púti okolo Jaskyne dňa 8. apríla 1875 a potvrdená lekármi: Dr. Affenaerom a Dr. V. Hoestenberghom. Jej výsledok: Ľavé predkolenie a noha, máločo predtým silne naduté, nadobudly svoju pravidelnú polohu; náplast a plátenný obvaz odpadli sami od seba; rany v predkolení ako aj na priehlavku nohy sa scelily; kýptiky kostí sa vo chvíľke spojily. Nižaká skrátienina. Povrch kostí v okolí zlomeniny je absolútne hladký, znak a dôkaz toho, že uzdravenie sa stalo bez tvorenia calusu. Rudder mohol chodiť celkom pravidelne, bez bariel a nekríval.

Epikríza (neskoršia zpráva): Uzdravený žil ešte 23 rokov, plný zdravia a sily, a umrel na zápal pľúc r. 1898 vo veku 75 rokov. - Tento prípad a toto uzdravenie v okamihu potvrdili medziiným títo lekári: Dr. V. Hoestenbergh, Dr. E. Royer a Dr. A. Deschamps, S.J.⁷

To je opis zázračného prípadu Rudderovho z pera dokonalého liberála, monistu! Neprikladá a neodníma z neho nič. Podáva holé fakty tak, ako sa prihodily. Nepúšťa sa do ich vysvetlenia, lebo vie, že prirodzeným spôsobom je to nemožné. Preto radšej múdro o tom mlčí. To je jediné, čo môže neveriaci človek urobiť. A môže slúžiť za príklad aj všetkým protivníkom, ktorí každý zázračný prípad už vopred (a priori) zapierajú a vo výkladoch svojich ne-

⁷ Dr. Julian Marcuse: Medicinische Woche, n. 11. zo 16. marca 1903. Vogel et Kleienbrinck, Berlín. (Viď Bolsius, spom. d. Úvod. str. VI-IX.)

šťítia sa ani falšovať históriu a nešťítia sa ani hrubých nádavok, ako to urobil istý belgický „spisovateľ“ F. Verhas. Tento „najnovší historik“ prípadu Rudderovho r. 1911 vydal istý hanopis, plný lživých zpráw a hrubých nádavok na statočných skúmateľov v tomto ohľade, proti ktorému už spomínaný Dr. H. Bolsius, SJ, holandský profesor prírodnej histórie r. 1913 uverejnil odpoveď, to jest protispis pod názvom: „Zázrak našej Panej z Lurd. Peter de Rudder a jeho najnovší historik”,⁸ v ktorom znamenitom diele odborný autor priamo rozdrúzga a vypranieruje falošné údaje a výmysly Verhasove. Máloktorá kniha urobila na mňa taký hlboký dojem ako práve kniha Bolsiusova. Človek skoro priam žasne, čoho sú schopní nepriatelia Cirkvi a náboženstva len preto, aby zabili alebo aspoň zatienili pravdu. Celý hanopis Verhasov nie je nič iné ako ustavičné protirečenie a surové nádavky na každého a na všetko, čo mu je nepríjemné. Hnevá sa napr. aj na samého Rudderu, že sa vôbec narodil a obsýpa ho stále nádavkami. Podobne i statočného lekára Dra V. Hoestenberghého stále pomenúva len „úbohým starcom”. Prečo to robil? Z čirej nenávisti, lebo pre vedu a vedecké skúmanie vôbec nemal alebo nechcel mať nijaký smysel, ako to Bolsius v spomenutom diele s kroka na krok a najprisnejším vedeckým aparátom, všetko podopierajúc nepodvratnými dôkazmi nad slnce jasnejšie dokázal. Verhasov hanopis spomíname len ako zriedkavú zvláštnosť na dôkaz toho, že aj takéto veci sú možné vo svete.⁹

⁸ H. Bolsius, SJ: Un miracle de N. D. de Lourdes. Pierre De Rudder et son récent Historien, Paris, Téqui, 1913.

⁹ Hanopis má názov: F. Verhas: Un miracle de Lourdes-Oostacker, La Guérison de Pierre De Rudder... (Bibliothèque de Propagande, n. 9-10. Bruxelles, 1911).

Dr. Marcuse teda nepatrí do tohto tábora protivníkov. Ako sa stalo mimoriadne uzdravenie Rudderovo, do tohto sa on nepúšťa, lebo vie, že to už nepatrí do jeho odboru a vôbec do odboru empirickej vedy. Túto úlohu ponecháva iným. A celkom správne. Lebo — ako sme videli už v „Úvode“ — vede prislúcha tu len záporná úloha, nakoľko zisťuje, že príslušný úkaz prirodzene sa nedá vysvetliť. Či ide o zázrak, riešenie toho patrí Cirkvi a nie vede. A túto zásadu — aspoň spomenutú zápornú stránku vedy — uznáva, hoci len skrytým spôsobom, aj vyššie spomínaný monista Dr. Marcuse.

Zaznamenania hodné sú ešte tri osvedčenia, ktoré vydal najpovolanejší očitý svedok a dlhoročný ošetrovateľ Rudderov, nám už dobre známy Dr. V. Hoestenbergh. Tento lekár vždy smelo a verejne vydal svedectvo pravde, kedykoľvek a ktokoľvek ho o to žiadal.

Prvé z týchto posledných osvedčení je jeho list, adresovaný vtedajšiemu predsedovi zisťovacej kancelárie lekárskej Dr. G. Boisariemu dňa 21. aug. 1892. V liste znovu podáva stručne svoj lekársky nález o Rudderovej zlomenej a hnisavej nohe. Obsah vo všetkom shoduje sa s tými opismi, ktoré sme už uviedli; preto doslovne ho uverejniť pokladáme teraz už za zbytočné.¹⁰

Druhý list, adresovaný tiež spomenutému predsedovi, dňa 3. sept. toho istého roku, podáva stručný výklad o uzdravení Rudderovom. Tento list pre jeho význam a zaujímavosť uverejňujeme doslovne:

„Keď sa Peter de Rudder poberal na púť, bolo tomu už vyše osem rokov, čo vliekol za sebou zlomenú nohu. Pohyboval sa veľmi trápne pomocou dvoch bariel. Tretina spodnej časti kolena a sama noha visely ako dajaká

¹⁰ Bertrin, spom. d. 264.

handra. Peter sa vrátil podvečer toho istého dňa bez bariel a poskakujúc. Od nasledujúceho dňa vykonal pešky niekoľko mil cesty, súc veľmi šťastný z toho, keďže tak dlho bol toho zbavený. Zrejme, že som ho išiel pozrieť, a môžem vám prezradiť, že neveril som zpočiatku v toto uzdravenie. Čože som zistil? Nohu, ktorej nechýbalo vonkoncom nič. A to natoľko, že keby som predtým nebol vyšetril nešťastlivca, mohol som mať celkom istotne to presvedčenie, že otážna noha nebola nikdy zlomená. Skutočne, keď som prešiel pomaly svojimi prstami po vrcholnom hrebeni holennej kosti (tibia), nezbadal som tam ani najmenšiu nepravidelnosť, ale zistil som povrch dokonale hladký v celom rozsahu shora nadol. Všetko, čo som mohol objaviť, bolo niekoľko povrchových jazvičiek na koži..."¹¹

Že aký bol vždy záujem o Rudderov prípad, vysvitá i z toho, že r. 1907 v odbornej revue: „Lekárska kronika“ (Chronique médical) znovu bola vedecká rozprava a debata o ňom. Dr. V. Hoestenberghé, požiadaný o osvedčenie dňa 12. sept. 1907, zo svojho pôsobiska Stalhille-lez-Bruges poslal menovanému časopisu túto doslovnú zprávu:

„Čo sa mňa týka, vyhlasujem na svoju dušu a svedomie, že

1. vyšetroval som Petra de Rudderu celé desiatky ráz a moja posledná návšteva bola dva alebo tri mesiace pred jeho cestou do Oostackeru.

2. Pri každej príležitosti mal som možnosť vidieť a skúsiť, ako vyčnievaly konce zlomených kostí, ktoré boli bez okostice a odumrely. Hnisanie bolo ošklivé a hojné, ktorého odtok pozdĺž šlachy bol taký veľký, že jeho konečný výsledok bolo zavinenie rany (abcès) na priehlavku nohy, čo zasa spôsobilo vyrazenie šlachy v rozsahu veľkého palca.

¹¹ Tamtiež 265.

3. Pri každom vyšetrení vložil som svoje dva prsty do hĺbky rany a pri tejto príležitosti zistil som vždycky istú vzdialenosť, až štyri, ba päť centimetrov dlhú, ktorá sa rozprestierala medzi kýptikami kostí a to v celej hrúbke tak, že ľahko mohli vyčnievať.

4. Na začiatku choroby bol vyťahnutý aj veľký sekvester a hnis veľmi často býval odvádzaný z týchto úlomkových kostí počas celého trvania tejto osemročnej choroby. Pri svojich vlastných výskumoch asi päť alebo šesť ráz sám som mal medzi prstami takýto kostnatý piesok. - Podpísaný: Dr. Van Hoesten-berghe."¹²

To je ten tretí a posledný list Dr. Hoestenberghého, ktorý spolu je aj ako by labuťou piesňou jeho v tomto ohľade, lebo o dva a pol-roka potom umrel, dňa 10. februára 1910 v patriarchálnom veku svojho života; dožil sa plných 80 rokov. Bol teda 37.-ročný, keď sa stalo nešťastie Rudderovo a poznal ho celých 31 rokov (8 rokov ako chorého a 23 rokov ako zázračne uzdraveného), teda v najkrajšom mužskom veku a nie ako „úbohý stavec“, ako to posmešne a neúctivo napísal o ňom diletant Verhas. Po smrti Rudderovej žil ešte 12 rokov v stálej, neúnavnej a svedomitej práci lekárskej; nikdy nespustil s očí zázrak Rudderov, ktorý urobil na neho ten najhlbší dojem a pretvoril celkom aj jeho dušu.

Kedy a ako sa stalo toto posledné, podáme nižšie. (Pokračovanie.)

Pobožnosť.

Léonce de Grandmaison, SJ.

Hoc osobné náboženstvo, hoc pobožnosť nie je, ako to hlásal Augustín Sabatier, celé ozajstné náboženstvo, tvorí predsa jeho stredisko

¹² Not. et docum., n. 34 (Betrin, spom. d. 579).

a ako by srdce. Sociálny prvok náboženstva je hlavne na to, aby ho podporoval, udržoval, spravoval.

Pobožnosť spočíva v cite rodinnom a najmä v synovskom, ktorý spojuje veriaceho s Bohom.¹ Slávna výpoveď Tertuliánova o Bohu: *Nemo tam Pater, tam pius nemo*,² veľmi dobre vysvetľuje pôvod pobožnosti a ospravedlňuje analogiu, ktorú najradšej používa. Túto obdobu berieme z citov rodinných (*pietas*), z najprirodzenejších, z najriadnejších, z najnevynutnejších vzťahov ľudských.

Pobožnosť zakladá sa na viere, že Boh je mocný, dobrý, určitým spôsobom prístupný a vyjadruje sa rozličnými činmi úcty, vonkajšej a vnútornej bohopocty. Nateraz máme na zreteli len osobný, najmä citový prvok tejto pocty, súhrn citov, predstáv, návykových a milých pohľadov, myšlienok a telesného správania, pohybov a „úsudkov hodnoty“, keďže v tom zračí sa pobožnosť.

Podčiarknime najprv jej všeobecnosť. Všade, kde sa rozprestiera strom náboženstva, teda tak ďaleko ako ľudstvo, pobožnosť dodáva tomuto stromu miazgu, čo ho živí a zveľaďuje. Ak sa stiahne čo len z jednej ratolesti, ostane tam čoskoro len formalizmus, neplodnosť, mŕtve drevo. Ale pod všetkými nebesami, vo všetkých dobách, nachádzame aj vznešené druhy pobožnosti. Hymny, žalmy, výlevy, v ktorých sa vy-

¹ Svätý Tomáš v *Sume II—II*, ot. 121, čl. 1, takto definuje dar pobožnosti: Medzi inými (pohotovostnými usposobeniami, ktoré nám vlieva) Duch svätý nás hýbe k tomu, aby sme mali nejaký synovský cit k Bohu podľa slov svätého Pavla k Rim. 8: „Dostali ste Ducha, ktorý prijíma za synov, v ktorom voláme: abba, otče.“ A keďže pobožnosti vlastne prináleží službu a poctu vzdávať otcovi, dôsledok je, že pobožnosť, ktorou podávame službu a poctu Bohu ako Otcovi z počtu Ducha svätého, je dar Ducha svätého.

² *De Paenitentia*, n. 8.

jadrujú najvyššie city ľudskej duše: úcta a chvála, odovzdanie a nádej, žiadosť a túžby po duchovných dobrách. Aspoň niekoľko príkladov, vybratých skoro náhodne:

Ty si Pán, buď pochválený; celý život je v tebe. Ty si môj otec a moja matka, ja som tvoje dieťa, všetko šťastie prichádza z tvojej dobroty. Nik ti nepriznáva obmedzenia. Si najvyšší pán medzi najvyššími pánmi, panuješ nad všetkým, čo jestvuje, a všetko, čo z teba pochádza, počúva na tvoju vôľu. Ty jediný vieš, čo sa ťa dotýka a čo sa ti páči; Nának, tvoj otrok sa ti obetuje so slobodným srdcom.³

*

Netúžim po smrti, netúžim po živote; čakám, až príjde hodina ako slnko, čo čaká na svoju odmenu. Netúžim po smrti, netúžim po živote: čakám, až príjde hodina, vedomý a bedlivý duchom.⁴

*

Sláva Bohu, pánovi svetov, ktorý je Láskavý, Milosrdný, pán dňa súdu. Tebe slúžime a od teba žiadame pomoc. Veď nás na správnom chodníku, na chodníku tých, ktorým si naklonený, proti ktorým nie si rozčúlený a ktorí nepoblúdia.⁵

*

Japonci nie sú smutní. Predsa však mravy nie sú ideálne, ich život je veru tvrdý. Z čoho teda čerpajú túto spokojnosť, túto rezignáciu? Sú v najväčšej čiastke a midisti. Aký nával a aká nábožnosť pred oltármi bez sôch, pred prázdnyim sídlom toho, „čo počúva zvuky, vystupujúce zo zeme“, zvuky modlitby a ľútosti, sídlom — ozdobeným kvetmi a svetlami. Videl som, ako veriaci najprv vypláchli si usta, uso-

³ Stotra, pieseň hinduistická. Uverejnil ju Wilson. Pozri E. Lehmann, *Manuel d'histoire des religions*, str. 423.

⁴ Prejav budhistickej odovzdanosti, vyňatý z *Milindapanha*. Pozri H. Oldenber-Foucher, *le Bouddha, sa vie, sa doctrine*, str. 264.

⁵ Z Koránu. Pozri Carra de Vaux, *la Doctrine de l'Islam*, str. 21. Biblický odlesk je viditeľný.

brali sa, potom sa predstavili, sopáli ruky a sklonili hlavu, chvíľku uvažovali, modlili sa vzývajúcu modlitbu, pozdravili a vzdialili sa. Videl som mladú matku, ako sa najprv ona pomodlila, potom postavila do radu svoje drobné deti, sopínala im ruky a šeptala s nimi modlitby; napokon nežne vzala medzi dva prsty hľavičku nemlúvniatka, ktoré nosila na ramenách, a tri razy sa s ním uklonila. Všetko sa to dialo jednoducho, vážne, skromne, pobožne. Nech sa teda teologovia hádajú, či táto modlitba k „tomu, čo počúva na hlas zeme“, vznáša sa alebo nevznáša sa k neznámemu Bohu!⁶

Teologovia nebudú musieť dlho dišputovať.⁷ Mohli by sme uviesť mnohé texty a úryvky tohto druhu, keby sme ich vybrali napríklad čo len zo zbierky, ktorú vydal Alfréd Bertholet.⁸ Iba tí by sa nad nimi začudovali, čo nepoznajú ekonomiu milosti. Mimo jediného ozajstného náboženstva (patriarchálneho alebo izraelského, kresťansko-katolíckeho) vždy boli a sú ľudia, ktorí „tápavo hľadajú“ to, čo my vlastnime vďaka relatívnemu svetlu viery; sú ľudia, čo sa klaňajú „neznámemu Bohu“, ktorý nám bol zvestovaný. Vieme, že ostatky prvotných právd jestvujú u týchto národov a prechádzajú s pokolenia na pokolenie, pravda, pomiešané mnohými a žalostnými bludmi. Vieme, že tieto národy majú dušu, ako je naša, náboženské potreby, žiadosti toho istého druhu, že sú určené pre ten istý cieľ, túžia po tom istom prepodstatnom Chlebe. Preto sa nečudujme, že tieto túžby a volania prejavujú sa v modlitbách, určitejšie sa vyjadrujú v obradoch, stesľujú sa v ustanovizniach a že živia city

⁶ Leo Wieger, *Libri sacrae fames*, v časopise *Missions catholiques*, 20. okt. 1911, str. 514.

⁷ Pozri do *Grandmaison, Christus*, str. 43 a nasl., J. Capéran, *le Problème du salut des infidèles*, II. *Essai théologique*, Paris 1912.

⁸ A. Bertholet, *Religionsgeschichtliche Lesebuch I*, Tübingen 1908.

podobné našim. Čo hľadáme a naozaj aj nachádzame v článkoch viery, vo sviatosťiach, v kresťanských ustanovizniach, ony to tiež hľadajú, no nenachádzajú, a preto usilujú sa to nahradiť pokusmi, obracajú sa k veľkému Milosrdenstvu, ktoré neprijali.

Alebo skorej, ktoré neprijaly v jeho plnosti. Lebo však vieme, že ako niet spásy pre tých, čo hrešia proti svetlu, tak zase tí, čo žijú v nezavinenej nevedomosti o našom svätom náboženstve, riadia sa podľa príkazu prirodzeného zákona zapísaného Bohom do srdc všetkých, hotoví sú poslúchať Boha, vedú čestný a správny život, môžu dosiahnuť život večný vplyvom svetla božieho a milosti, ktorú nepoznajú.⁹

Preložil Dr. P. Beňuška.

NAŠE NÁDEJE.

Sociálna prestavba ľudstva podľa encyklik.

(Náčrt k problému osobnosti a existenčného minima.)

JUC. Jozef Šramek.

Najdokonalejší program sociálnej prestavby ľudstva predložila svetu Cirkev ústami svojich pápežov — sociálnymi encyklikami —, ktoré sú logickým výkladom Kristovho evanjelia a prispôbením jeho súčasným životným potrebám. Má teda sociálna prestavba ľudskej spoločnosti, načrtnutá v poslednom polstoročí pápežmi, svoj podklad a opodstatnenie:

- a) v samom božskom práve, vo vôle Boha, v učení Kristovom;
- b) v práve prirodzenom, lebo vynucuje si ju

⁹ Encyklika Pia IX. zo dňa 10. augusta 1863. *Quanto conficiamur*, Denzinger-Bannwart, *Enchiridion* 1677.

život, spravodlivé hodnotenie človeka, jeho osobnosti, je požiadavkou zdravého rozumu a mravného presvedčenia.

Program encyklik prenikol s ďalekosiahlym vplyvom skoro do celej ľudskej spoločnosti, do zákonodarstva, súdnictva aj do sociálnych inštitúcií povojnových, ale najmä do oblasti robotníctva, rýchle vzrastajúceho, opovrhovaného a pokladaného za menejcennú složku spoločnosti.

Základné smernice hospodárskeho a spoločenského života, týkajúce sa súkromného vlastníctva, kapitálu a práce, postavenia proletariátu a jeho pozdvihnutia, robotníckych združení, pracovnej zmluvy a pláce, sociálnych inštitúcií a cesty k mravnej obrode spoločnosti, soskupujú sa okolo ústrednej dogmy sociologie, o vysokej hodnote človeka-osobnosti, jeho základných osobnostných právach, ktorých sa nemôže vzdať, o ochrane týchto práv ako aj o povinnostiach, ktoré má človek k spoločnosti. A skutočne len tu, v zle chápanom probléme osobnosti ľudskej a jej prívlastkov, možno hľadať a nájsť vlastné korene dnešnej skazy a všestranného zmätku.

Sociologia encyklik — so svojou duchovnou koncepciou človeka — poníma človeka ako osobnosť, celok, súlad a hierarchiu ducha a tela. Teda nevyhnutne predpokladá u neho stránku biologickú, emocionálnu a metafyzickú. Človek myslí, je si vedomý sám seba, objavuje v sebe duchovný zdroj myslenia a chcenia, cez ktorý si uvedomuje svoju jednotu a ktorý je základom jeho vnútornej hierarchie. A to je špecificum čisto ľudske, lebo človek si svoju vnútornú oblasť sám normuje. Ale úlohou a cieľom človeka, ba zákonom jeho vnútornej dynamiky je nie ostať sám v sebe, ale vystúpiť zo seba, z hraníc hmoty, imanentnej a determinovanej, k nekonečnému, k transcendentnému. To je vlastný, dokonalý stupeň osobnosti, ale to je aj

tragika človeka, blúdiaceho v dnešnom chaose a zavaleného hmotou. A ľudstvo nikdy sa nedopracuje k tomuto integrálnemu chápaniu človeka, bez Krista, bez uskutočnenia jeho sociálnej náuky.

Ak reformácia raz zbavila človeka autority, duchovnej orientácie, božského princípu, odňala mu obsah, vnútornú jednotu, a človek sa roztrieštil, stratil normu, stratil vnútornú disciplínu, tak dnešná vojna je agóniou celej tejto štyristoročnej-päťstoročnej epochy a tak aj dnešný človek v strede týchto prevratov cíti, že dačo podstatného v ľudstve je skazené, že mu voľačo chýba, voľačo pevného, božského, sám Boh. A nikdy nebolo volanie po autorite, po reforme ľudského spolunažívania také naliehavé ako dneska, keď človek, stojaci na prelome celej sociálnej a hospodárskej štruktúry, prichádza na poznanie, že ani jeden z vládnucích a svetom hýbajúcich sociálnych smerov nepriinesol konečné a uspokojujúce riešenie:

- a) individualizmus, stelesnený dnes v kapitalizme západných demokracií, urobil človeka otrokom hmoty, kapitálu a robotníka otrokom kapitalistov. Jeho cieľom je vyžitie sa jednotlivca. V hospodárstve nechal si štát len dozor proti vykorisťovaniu, ale nedal človeku povedomie, že je človekom, nerozumel pracujúcim vrstvám, ktoré pokladal za menejcenné.
- b) Socializmus chápe človeka výlučne sociálne. Socialistické systémy s princípom sociálnej slobody, prípadne viazanosti jednotlivca (jednotlivec má len relatívnu slobodu, determinovanú jeho postavením v sociálnej pospolitosti Dr. Luby), s inštitúciami núteného kontrahovania, obmedzeniami alebo odstránením súkromného vlastníctva, sú rýdzo materialistické zvlášť v ponímaní človeka. V človekovi vidia súbor biologických prvkov a nie vždy pripúšťajú aj emocionálnu základňu. Najhlbšou

snahou najsilnejšieho ich smeru — komunizmu je hospodárske oslobodenie proletariátu, najnižších spoločenských vrstiev. Ale toto oslobodenie je programom čisto katolíckym. Už Kristus vyhlásil v evanjeliu všetky základné ľudské práva a dal základ vnútornej organickej jednote kresťanstva (corpus Christi mysticum), stojacej v ostrej protive s mechanickou jednotou socialistickej spoločnosti.

Ale vyriešením problému osobnosti človeka nie je ešte vyriešená otázka umožnenia jej vzrastu a rozvinutia, lebo „ostať pri živote je spoločnou povinnosťou všetkých a utiecť od tejto povinnosti je zločinom. Odtiaľ vzniká bezodkladne právo zaopatriť si prostriedky, ktorými sa život udržuje”.¹

Najdôležitejším činiteľom v tejto oblasti je vlastníctvo, kapitál, práca a pláca. V otázke spôsobu používania vlastníctva, narábania kapitálom, pracovných podmienok a odmeny za prácu sa slovenské zákonodarstvo veľmi priblížilo smerniciam encyklik.

Stanovisko ústavy k povahe vlastníctva: „Vlastníctvo má sociálnu funkciu a zaväzuje majiteľa narábať s ním v záujme všeobecného dobra” (§ 79. slov. ústavy), hoci na podstate individualistickej, predsa so silnými sklonmi kolektivistickými, usiluje sa stotožniť s koncepciou encyklik. Tieto diferencovaním medzi individuálnou a sociálnou funkciou vlastníctva tvoria a odporúčajú tretiu jeho formu, takzv. osobného organického vlastníctva: „Právo súkromného vlastníctva je dané ľuďom samou prírodou čiže samým Stvoriteľom preto:

- a) jednak aby bolo postarané o jednotlivcov a ich rodiny,
- b) jednak aby dobrodenia Stvoriteľove, určené pre celú spoločnosť ľudskú, slúžili práve prostredníctvom tejto ustanovizne tomuto svojmu cieľu.”²

¹ Quadragesimo anno, n. 50.

² Tamtiež n. 34.

Ale tým je vyslovená v spomínanom paragrafe ústavy len právna sociálna požiadavka a vynára sa tu nevyhnutne otázka, či vôbec a v akej miere podarí sa súdnej praxi preklenúť divergenciu medzi ústavou a platným (obyčajovým) právom, ktoré je predsa vybudované na princípoch rýdzo individualisticko-liberalistických.

Iná dôležitá otázka, otázka platových podmienok nemá byť predmetom voľnej pracovnej zmluvy, ale má byť mierená smluvou spoločenskou,³ t. j. smluvou kolektívnou, uzatváranou organizáciami zamestnancov na jednej a zamestnávateľov na druhej strane. Pius XI. odporúča účasť robotníctva na správe zisku a vlastníctva podniku.

Ináč pri ustálení spravodlivej mzdy treba hľadiť na výzvu robotníka a jeho rodiny, na hospodársky stav podniku a na celkové dobro spoločnosti.

Okrem existenčného minima treba zabezpečiť jednotlivcovi pre umožnenie jeho duchovného rozvoja:

a) minimum životosprávy, ktoré je požiadavkou biologickej skutočnosti; b) právo na všeobecné vzdelanie v základných ľudských problémoch; c) právo na liečenie porušeného zdravia; d) právo na ochranu ideálneho majetku (ako je česť, sloboda myslenia, prejavu, osobné tajomstvo atď.).

Takto duchovné ponímanie človeka ako občana štátu prirodzeného a vyriešenie podmienok jeho existencie, jeho rozvoja ako občana štátu prirodzeného, je živým krokom k sociálnym reformám a prvým predpokladom zdravej rodiny, stavu, obce, národa a štátu. Len takto z trosiek štruktúry sveta a jeho právneho poriadku môže skrsnúť nový život, normovaný nie mocou a násilím, ale právom prirodzeným a večne platným zákonom božským.

³ N. 72.

Nepoškvrnená.

Ona pošliape tvoju hlavu.

Svätý Bernard.

Raduj sa, otec Adam, ale ešte viac plesaj ty, matka Eva! Vy ste zrodili ľudské pokolenie, ale ste ho aj zničili, a čo je horšie, zničili ste ho skôr, ako zrodili. Hovorím vám, radujte sa obidvaja z dcéry a z takej veľkej dcéry! Ale viacej raduj sa ty, ktorá si prvá spáchala zlo, z ktorého potupa prešla na všetky ženy. Raduj sa, lebo nastáva čas, kedy sa má zničiť tá potupa a muž sa už nebude môcť vyhovárať na ženu, ten muž, ktorý vtedy, keď sa pokúšal nerozumne vyhovoriť, neváhal kruto obviniť ženu, hovoriac: „Žena, ktorú si mi dal, dala mi s toho stromu, a tak som jedol.“ Preto utiekaj sa Eva k Márii, utiekaj sa — matka k dcére. Dcéra nech odpovedá za matku, nech odstráni potupu matkinu a nech zadosť učiní otcovi za matku, lebo ak muž upadol pre ženu, žena ho musí opäť pozdvihnúť.

Čo si to hovoril, Adam? Žena, ktorú si mi dal, dala mi so stromu, a tak som jedol. Sú to slová zloby, ktorými vinu nezmenšuješ, ale ešte zväčšuješ. Ale Múdroseť premohla zlobu, keď našla v pokladnici svojej nevyčerpatelnej lásky vhodnú príležitosť milosti, ktorú sa Boh pokúšal vyvolať u teba, ale nemohol. Žena sa dáva za ženu ako náhrada, múdra za bláznivú, ponížená za pyšnú, ktorá ti dáva ochutnať so stromu života namiesto stromu smrti a sladký nebeský plod ti prináša namiesto jedovatého a horkého pokrmu. Preto prameň slová nespravodlivého obviňovania v ďakovné volanie a hovor: „Pane, žena, ktorú si mi dal, dala mi so stromu života, a preto som jedol a mám v ústach svojich sladkosť sladšiu nad med, pretože si ma tým pokrmom oživil.“ Hľa, preto bol poslaný anjel k Panne. Ó Panna podivná, a najhodnejšia všetkej cti! Ó žena, zvlášť počestná a nad všetky ženy predivná, ktorá si dala náhradu za svojich rodičov a oživila si svojich potomkov.

Poslaný bol anjel k Panne, k Panne telom, k Panne duchom, k Panne zaviazanej sľubom a konečne k Panne, akú opisuje Apoštol, ktorá je svätou telom aj dušou. K Panne, ktorá nebola objavená teraz niekedy alebo náhodou, ale bola od vekov vyvolená a známa Najvyššiemu. On si ju vyvolil, anjeli ju chránili, otcovia ju predobrazovali, proroci sľubovali. Uvediem ti tu niekoľko svedectiev: Čo myslíš, o ktorej žene to povedal Boh, keď hovorí hadovi: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou.“ Ak ešte dosiaľ

pochybujete, že to povedal o Márii, čuj, čo hovorí ďalej: „Ona pošliape tvoju hlavu. Kto zvíťazil, ak nie Mária?“ Bezpochyby ona rozmliaždila jedovatú hlavu a zničila našepkávanie zlého ducha i k hriechom telesným aj k pýche duchovnej. A ktorú ženu hľadal Šalamún, keď hovoril: „Silnú ženu kto nájde?“ Veď tento múdry muž poznal slabosť tohto pohlavia, krehkosť tela a vrtkavú myseľ. A preto, keď čítal, že ju Boh prisľúbil, a taktiež videl, že je vhodné, aby ten, ktorý zvíťazil skrz ženu, bol opäť skrz ženu premožený, udivene hlasno zvolal: „Silnú ženu kto nájde?“ To znamená: Ak naša spása závisí od rúk ženy, vtedy i obnovu nevinnosti aj víťazstvo nad nepriateľom. A vôbec je potrebné, aby bola nájdená ozaj silná žena, lebo má vykonať voľačo takého veľkého.

Prel. Fr. P.

Narodil sa nám.

Svätý Augustín.

Bratia najdrahší, náš Pán Ježiš Kristus, ktorý je Stvoriteľ všetkého naveky, dnes sa narodil z matky, aby sa nám stal Spasiteľom. Dnes, v pravý čas narodil sa nám dobrovoľne, aby nás priviedol k večnému Otcovi. Boh sa stal človekom, aby sa človek stal Bohom; aby človek požíval chlieb anjelov, Pán anjelov sa dnes stal človekom.

Dneska sa vyplnilo proroctvo, ktoré hovorí: „Roste nebesá, s výsosti oblaky pršte spravodlivého, otvor sa zem a vydaj Spasiteľa.“ Teda narodil sa ten, ktorý všetko stvoril, aby sa našiel ten, ktorý sa stratil. Tak sa totižto v Žalmoch človek priznáva: „Prv, než som bol uponížený, zhrešil som.“ Človek zhrešil, stal sa vinníkom. Boh sa narodil, stal sa človekom, aby oslobodil vinníka. Teda človek klesol, Boh sostúpil s neba. Človek biedne klesol, Boh milosrdne sostúpil. Človek upadol, lebo bol pyšný; Boh sostúpil, lebo je milosrdný.

Sú to zázraky a divy, bratia moji. Zákony prírody sa menia v človeku. Boh sa rodí, panna bez muža počína, odkaz boží činí manželkou pannu, neznajúcu muža. Stala sa spolu matkou i pannou, matkou neporušenou, pannou, ktorá má syna, ale neznajúcou muža, vždy zavretá, nedotknutá, ale nie neplodná. Len on sa narodil bez hriechu, ktorého porodila bez muža, nie žiadostivosťou tela, ale poslušnosťou mysle.

Prel. Fr. P.

ŽIVOT.

Zo svätvečernej liturgie.

Posledným dňom vianočnej noveny končí sa adventný čas, v ktorej nás Cirkev svätá pripravovala

na dôstojné oslávenie Spasiteľových narodenín. Naše túžby po príchode Ježiša Krista v milosti, ktoré po tieto dni posvätná liturgia tmočila slovami starozákonných prorokov, musia vo svätvečer vyvrcholiť, lebo milosť božia je základnou podmienkou nášho duchovného života, nášho spojenia s Bohom; „Sine me nihil potestis facere. Bezo mňa nič nemôžete robiť“ — hovorí Pán. Sústreďme preto v tento deň všetky túžby svojho, pokáním očisteného srdca na príchod Ježiša Krista, pôvodcu a darcu milosti.

„Celá dnešná liturgia je dojemným tajomstvom vianočného očakávania. Obrazná reč modliacej sa Cirkvi prenáša nás v duchu k nebeskej bráne, zatvorenej od pádu našich prarodičov, a vyvoláva nám v mysli pamätnú chvíľu, keď sa mala otvoriť táto brána nebeskej svätynie, aby z nej vyšiel očakávaný Spasiteľ ľudstva.“¹

Aj z posvätných textov noveny cítiť, že už stojíme pred mystickou bránou Vianoc. Badať v nich totižto celkom jasný myšlienkový priechod z adventného času do vianočného. „Crastina die delebitur iniquitas terrae, et regnabit super nos Salvator mundi. Prope est iam Dominus. Venite adoremus. Zajtra bude zničená nepravosť zeme a panovať bude nad nami Spasiteľ sveta. Pán je už blízko. Poďme sa mu pokloniť.“

Koľko radostnej dôvery veje z týchto posledných veršov svätvečerného invitatória! No je to nielen dôvera, ale istota, že výročie Spasiteľovho príchodu znovu oživí v oddaných srdciach lásku, prebudí horlivosť, rozleje prúdy milosti a pokoja; prinesie lieky na rany duše, uvoľní okovy starého otroctva hriechu a vlačnosti a upevní vládu kráľovstva božieho na vykúpenej zemi.

Svätvečerná antifóna k Magnifikat je už z prvých nešporov Božieho narodenia. Je teda akýmsi úvodným vianočným pozdravom Spasiteľovi sveta, je prvým liturgickým manifestom, čo nás vyzýva k adorácii Synovi Božiemu, ktorý sa stal pred tisíc deväťsto štyridsiatimi rokmi človekom. V antifóne je Spasiteľov príchod na svet prípodobený jednak vychádzajúcejmu slnku, jednak ženichovi, ktorý práve vystupuje zo svojej svadobnej izby; „Keď vyjde slnko na nebi, uvidíte Kráľa kráľov, ktorý vychádza z Otcovho lona ako ženich zo svojej svadobnej izby.“

Tento obľúbený biblický motív o vychádzajúcom slnku a slávnostne vyobliekanom ženichovi je veľmi vhodný na symbolizovanie Kristovho narodenia.

Tmavá, chladná noc nám predstavuje stav hriešneho ľudstva pred príchodom Mesiášovým. Teplá a

¹ Dr. Cinek: Mše svatá I.

svetlo — ako vieme — patria k hlavným podmienkam fyzického života na zemi. Tma v ľudskom rozume a chlad v ľudskej vôli udúšaly a udusily všetok duchovný život, ak vyjmemé hŕstku spravodlivých v Izraeli. Rozum v tejto tme hanebne poblúdl. Zmieval sa v kŕčoch hľadania medzi polyteizmom najhrubšieho zrna a vratkými filozofickými smermi najrozličnejšieho druhu. Vôľa, skrehnutá mrazom nemravnosti, nevládala človeka povzniesť k dôstojnému životu. Nevera a nemravnosť boly teda ovocím tejto chladnej, tmavej noci.

Len čo vyjde slnko za letného rána na obzor, všetko v prírode ožije. Svetlo a teplé lúče slnka, ako slepo poslušný vykonávateľia vôle božej, udržujú a kriesia všetok organický život na zemi.

Slnko je symbolom Mesiáša, Ježiša Krista, ktorý svetlom svojej božskej náuky a teplom svojej neohraničenej lásky vzkriesil na zemi nový život a stvoril preň v milosti blahodarné podmienky ľudskej dôstojnosti a spásy. „V ňom bol život — hovorí svätý Ján, evanjelista — a život bol svetlo ľuďom a svetlo vo tmách svieti... Ktoríkoľvek ho prijali, dal im moc stať sa synmi božími.“²

Kráľ kráľov, ktorého otcom je Boh, prichádza na svet v plnej veľkoleposti svojho božského majestátu ako prekrásne vyobliekaný a ovenčený ženich zo svojej svadobnej izby. Jeho božské prívlastky boly síce tridsať rokov utajené, zahalené plášťom skrytého života; no jednako ich mal a dal nám ich poznať vo svojej záračnej činnosti najmä pri svojom premenení na Táboře, kde sa jeho tvár zaskvela ako slnko. Ale slnko je pri svojom východe samé v sebe utešené aj vtedy, keď ho zahľuje hmla a mraky. Ježiš je Boh a vznešený ženich našej duše i vtedy, keď leží ako nemlúvňa v chudobných jasičkách.

„Keď vyjde slnko na nebi, uvidíte Kráľa kráľov, ktorý vychádza z Otcovho lona ako ženich zo svojej svadobnej izby.“

Nech nám čarokrásny zjav vychádzajúceho slnka vždy pripomína narodenie Ježiša Krista, nášho Pána a Spasiteľa.

Anton Mačák, SS.

Verní Vatikánu.

Celý katolícky svet jednotne odsúdil zlomyseľný bombardovací útok na Vatikán. Pri tom odsúdení nešlo hlavne o svätopeterskú baziliku, ani o umelecké skvosty a vedecké hodnoty, ktoré sú len vo Vatikáne. Toto je na území Vatikánu preto, že tam prebýva

² Ján 1, 4, 5, 12.

zástupca Krista na zemi, hlava skutočnej a pravej Cirkvi Kristovej, rímsky pápež! A nejde ani o to, že je to rímsky pápež; ide o pápeža, a tým môžem byť tak Talian, ako Francúz alebo Slovák, lebo aj tí môžu byť biskupmi Ríma. V bombardovaní Vatikánu vidíme niečo inšie. Je to útok na stánok, ktorý jediný a výlučne je sídlom Kristovho zástupcu na zemi, sídlo neomylného usmerňovateľa života všetkých národov zeme. Nieto na svete miesta, z ktorého by, povedzme, Luther, Kalvín, Hus alebo ktorýkoľvek iný bludár mohol ako zástupca Krista prehovoriť k národom celej zeme. Medzi týmito bludármi niet jednoty v myslení, preto nevyhnutne chýba jednota v konaní; v každej provincii to ináč myslia, preto aj ináč konajú. Kým celý katolícky svet myslí dnes tak, ako rímsky pápež; jeho povel môže nás všetkých postaviť do útoku proti všetkému, čo nenesie pečať rímskeho katolicizmu. Je to pýcha alebo zaujatosť? Nie! Je to logicky záver z toho, že len rímsky pápež zastupuje na zemi Boha, preto len on má právo vraviť ako boží zástupca k národom celej zeme, a preto len jeho nepriateľ Boha napáda a prenasleduje. Ale Boh nebol nikdy premožený; Boh má čas, lebo je večný. Bomby na Vatikán vyvolaly ozvenu na celom svete, lebo Vatikán je domovom všetkých národov zeme, lebo Cirkev rímskokatolícka je božím riečišťom večnej spásy a pozemského šťastia pre všetky národy zeme. Len Vatikán reprezentuje Krista, Boha a spásu! Preto len Vatikán môže zabezpečiť spravodlivý mier! Preto nepriateľ pokoja bojí sa Vatikánu, lebo sa bojí spravodlivého mieru, preto útočí na Vatikán, na boží spravodlivý mier a pokoj. Útok na Vatikán je útokom na pravú Cirkev Kristovu; preto hlasy protestov ozývajú sa len od katolíkov, a nie od bludárov, od násilných trýzniteľov Kristovej náuky. Slováci boli vždy verní Rímu a Vatikánu, a najhanebnejšia škvrna na našich dejinách je malý odklon popletencov od tohto smeru. Vravím, počtovo malý odklon. Lebo jadro slovenského národa je verné Bohu, preto aj Vatikánu! Toto jadro priviedlo náš národ k imaniu najväčšieho prirodzeného dobra, ktoré je stelesnené v Slovenskom štáte; preto sa nečudujme, keď diabolský útok obrátil sa proti Vatikánu, že slza bolesti vypadla len nám, katolíkom! Nebudú bombardovať takzvané iné cirkevné mestá (hoci také vôbec nejestvujú, a v nich nemožno dačo duchovného zničiť, veď v prázdnote ani bomba nič kladného nezničí), lebo tie pre všeludský a všenárodný duchovný vzrast ľudstva nikdy nič neznamenaly; ak niečo znamenaly, tak to bolo vždy len duchovné mínus. Keď sa dneska duchovný svet sústreďuje okolo Vatikánu, to preto, že len Vatikán je

ostrov svetového pokoja, ktorý celému svetu dá len Vatikán! Preto slovenský národ a Slovenský štát je verný Vatikánu. Müller.

Láska k evanjelikom.

Čo krv, mrav a reč, spoločná pravlasť kedysi a spoločný kus zeme dnes sviazali v jedno, totižto v slovenský národ, vierovyznanie rozčeslo a to hlboko a podstatne. Stalo sa pravdou, a na oboch stranách, že príslušníci iného národa sú bližší ako vlastná krv, len keď sú s nimi zajedno v smýšľaní. Inferiorita nacionalizmu ako hodnoty v porovnaní s náboženským presvedčením, je tu hmatateľne odstupňovaná. Nacionalizmus ako hodnota nižšia nemôže odstrániť toto nesmieriteľné napätie. Tým nesúcejšie sú na to tendenčné písачky, skresľovanie pravdy a rozhorčené polemiky, v ktorých pracuje už aj nenávisť, jedna z najzápornejších hodnôt ľudskej bytosti. Nenávisť, tyran lásky, dnes žije, vífazi na fórach štátov a v najširších ľudsky možných rozmeroch ukazuje svoje zamierenie: vivisekcia miliónov srdc! Reč tejto vášne vždy je nízka a odporná. Ale najodpornejšou musí byť pri vybavovaní sporných otázok dvoch spoločností, ktorým na štíte stojí, ktorých základom a spolu i najplnším obsahom je veľká, naskrz očistená a nadprirodzene pozdvihnutá Vášeň — Láska k Bohu. Jednou jej složkou je aj milovanie bližného, ktorým pre nás katolíkov je i slovenský evanjelik. Toľko sa posledné roky prízvukovalo, a to mýlne, že národnosť to bola, čo utvorila v minulosti šľachetné spolumoženie oboch vierovyznaní, vyjadrované symbolmi Moyzes—Kuzmány a Rázus—Hlinka. Lebo ostáva pravdou, že len ich neúzkoprsý univerzalizmus umožnil im spojiť sa vo svornom úsilí v práci za národ. A to i ponad diametrálne rozdiely pri niektorých základných problémoch ľudstva. No k tomuto univerzalizmu nevychovala ich idea národa, ale idea náboženská vnukla im ako cieľ ich životných borieb borbu za slovenský národ. A to tým, že udusili v sebe hlasy vášní a dali sa na cesty veľkej lásky k Bohu a bližnému. Na nej sa stretli aj v práci za národ.

Táto láska objíma všetkých. Nám katolíkom po Kristovi a jeho svätých príkladom v tomto je dnes gigantická postava Petrovho stolca — Pius XII. Z každého jeho posolstva dýcha toľko lásky, že sa nám stáva po krátkych štyroch rokoch svojho pontifikátu ako by hmatateľne živou láskou k Bohu a bližnému. Do tohto okruhu katolíckeho milovania vždy výslovne započíta i kresťanské cirkvi s Rímom nesjednotené... Lebo len Láska sdrúzuje, vie vífazne

poprestýkať svojou vlastnou podstatou i priamu a mužnú polemiku, má otvorenú cestu k objektívnemu nazeraniu na sporné problémy, je schopná uznať, ak má nepravdu, ak neprávom, napravuje, ak pochybila. A to ako so strany príslušníkov Ríma, tak i Augsburgu. I našu národnú zlomeninu scelí len Ona... Cesta riešenia je teda nepriama, začína reformou in domo sua, u každého jednotlivca. E. Macák, SS.

LITERATÚRA.

SPIŠSKÝ KŇAZSKÝ SEMINÁR V MINULOSTI A V PRÍTOMNOSTI. Spišská Kapitula 1943, str. 261. Sborník odhaľuje záclonu húževnatej a plánovitej práce spišskokapitulských profesorov pri výchove rodených vodcov ľudu — kňazov. Je to kus pestrej histórie života Cirkvi nielen na Spiši, ale na celom Slovensku, lebo tichá práca vychovávateľov alebo odchovcov mala často veľký vplyv na mnohé udalosti náboženského života aj mimo Spiša. Aj dnes spišský seminár rozducháva v celej Republike záujem o liturgiu, teda o najčistejší prameň náboženského života, a vidíme, že práca je požehnaná. V sborníku odzrkadľuje sa duchovný život spišského seminára a celého kleru Spiša. — im.

Dr. LADISLAV HANUS: Rozprava o kultúrnosti. Vydala Obroda v Ružomberku 1943, str. 146, broš. 24 Ks. Poslanie každého národa je kultúrne. Na začiatku našej štátnej samostatnosti nie všetci sme si to uvedomovali úplne a nekompromisne, preto mnoho úsilia venovalo sa všakovým vonkajším daniam a nie okolnostiam primeraným vnútornému preporodeniu. No nechýbali ľudia, ktorí zavčas pripomli národu, že kultúra ducha je základ budúcnosti národa. Kniha Dr. Hanusa patrí tiež k tým tehlám, z ktorých sa má vystavať duša Slováka do európskej šírky. Slovak musí sa vymotať zo svojej malučkosti (dost často nahovorenej nežičlivcami); a tu autor veľmi životne ukazuje cieľ kultúrneho rastu a súčasne aj jeho najvyššie hranice. Kniha pre inteligentov. — im.

Dr. LADISLAV HANUS: Rozhľadenie. Essaye. Vydal SSV v Trnave 1943, str. 184, cena neudaná. Essaye vychádzaly ako články v Slovenských pohľadoch a v Kultúre. Dr. Hanus s katolíckeho stanoviska zahľadel sa na „slovenské národné bytie na počiatku štátnosti“ a vážkami katolíckeho svetonázoru vážil jednotlivé udalosti v znamení ich správneho usmerňovania. Ide hlboko na korene vecí, zatracuje povrchnosť.

nosť a pripomína slovenskému človeku nevyhnutnosť prijať určité svetové formy, ktoré sjednotia duše všetkých a postaví národné bytie na pevný základ. Kniha je veľmi širokým rozhladením, preto nie každý pochopí súvislosť niektorých záverov. — im.

ROBERT RAST: Vom Sinn der Kultur. Verlag Räber und Com., Luzern 1941, str. 111, cena neudaná. Je to filozofia kultúry, v ktorej autor smeľou rukou načrtá plán stavby správnej kultúry. Dáva prednosť logickému postupu; nie sú to úvahy, lež logicky riešené problémy, v ktorých súvislosť medzi jednotlivými tvrdeniami alebo závermi je veľmi jasná, preto ľahko pochopiteľná. Najzaujímavejšia je posledná kapitola, v ktorej vraví o kultúre a mystike. Na historickom základe a ako záver celej štúdie vyznáva, že pravá kultúra vrcholí v katolíckej mystike. V knihe je načrtnutý iba širší plán na obsiahlejšiu prácu, ktorú vo Švajčiarsku očakávajú. Užitočné je porovnanie tejto knihy s Rozpravou o kultúrnosti od Dr. Hanusa. — im.

P. E. BOEHRER: L'ascension de la souffrance. L'édition Desclée de Brouwer, Bruxelles, Belgicko, 1943, str. 216, broš. Fr. 35. Len ten človek vie veľa trpieť, ktorý vie skutočne milovať. Preto problém utrpenia úplne súvisí s problémom správnej a nezištnej lásky. Autor, ošetrovateľ chorých, ľahkým štýlom vedie trpiace duše k správnejmu chápaniu bolesti. Do knihy shrnul všetko, čo o veci napísali svätci Otcovia, teológovia, mystici, románopisci, básnici atď. Kniha je určená pre trpiacich, ale aj pre tých, čo ich obsluhujú. Na konci diela je kritika alebo recenzia 137 kníh, článkov a štúdií o bolesti. — im.

P. SALVATOR MASCHEK, OMC: Katolisches Hausbuch. Verlag Benziger und Com., Einsiedeln 1937, str. 664 a 16 hlbokotlačových obrazov. Viaz. Fr. 13, broš. Fr. 8.25. Dobrá kniha je vždy dobrým sprievodcom, ale táto patrí k najlepším. Cez celý cirkevný rok postupne dáva jednoduchým veriacim všetky duchovné náukové poklady Cirkvi, osvetlené príkladmi zo života. V prvej časti vysvetľuje liturgiu sviatkov Pánových, v druhej sviatky svätcov a svätíc. Nakrátko opíše život niektorého svätca a hneď poukáže na zvláštne ctnosti, v ktorých vynikal. Pravda, nezabúda poukázať aj na zlo, ktoré vzniká preto, že chýbajú ctnosti, lebo chýbajú svätci. V tretej časti sú krásne rodinné pobožnosti a modlitby, ktoré akosi navonok majú posväcovať svätyňu rodinného kozubu. Naozaj, skúsený domáci poradca. Vrele odporúčam na duchovné čítanie. — im.

MARIUS BESSON: Nach vierhundert Jahren. 2. vydanie. Verlag Räder und Com., Luzern 1941, str. 283, cena neudaná. Vierovyznanie rozštepilo švajčiarsky národ na dve skupiny, a to je rana, ktorá ani dnes nie je zahojená a iste národu nie je osožná. Biskup Besson po štyristo rokoch sa pýta, čo robiť, čakať? Alebo prikróčí k riešeniu? Ale ako? Vo forme rozhovorov a listov medzi katolíckymi kňazmi a luteránskymi alebo kalvínskymi pastormi chce nájsť akési východisko. Kniha pre obidve stránky je vzor ako riešiť túto otázku. Nejde o snášanlivosť, lebo vo veciach viery a mravov katolicizmus ju nepozná. Kniha si zaslúži pozornosť. — im.

DANTE ALIGHIERI: Nový život. Preložil Karol Strmeň. Vydala Obroda v Ružomberku 1943, str. 116, broš. 30 Ks. Kniha otvorí slovenskému človeku svet, ktorý vedel vznešene a duchovne opísať Dante pri hľbaní o láske. Danteho Nový život je iste veľkým vyplnením medzier, ktoré práve na tomto úseku literatúry sú veľké. V knihe sú hodnoty, ktoré ani prach zábudlivosti nezmenší. — im.

SZUSZAI ANTAL: Cesta Charakteru. Preložil Ján Klimko. Vydal SSV v Trnave 1943, str. 195, cena neudaná. Aj veľké veci našim akosi oblieť do časových šiat, ak chceme, aby boli chápané. Tak je to aj s náboženským životom. Rozprávaj o charaktere, počúvajú ňa; hovor o svätosti, zbadáš všelijaké posunky. Kniha prakticky učí mládež správne chápať náboženský život a podľa toho aj žiť. — im.

P. GABRIELE di S. M. MADDALENA: S. Giovanni della Croce direttore spirituale. Firenze 1942. P. Gabriel, redaktor revue Vita carmelitana, rozoberá v tejto štúdii náuku i prax cirkevného učiteľa svätého Jána od Križa, čo sa týka vedenia duší. Svätosť života, solidná školenosť teologická a veľká znalosť psychologie stretajú sa u tohto otca veľkých duší v umení viesť ľudí k najvyšším výskam duchovného života. V štyroch kapitolách — Otec duší, Teolog mystiky, Vychovávateľ duší, Priateľ Ježiša ukrižovaného — P. Gabriel učí na veľkom príklade ako pomáhať dušiam na ceste k Bohu. — šnm.

M. M. PHILIPPON, OP: La dottrina spirituale di suor Elisabetta della Trinita. Brescia, Morcelliana 1943. Epifánia Karmelu, čo vo svätici z Lisieux mimoriadne zjasnila svet, pokračuje v sestre Alžbete od najsvätejšej Trojice, opäť francúzskej karmelitánke. Už vo viacerých vydaniach vyšly v Taliansku jej „Ricordi“, korešpondencia a poznámky o duchovnom živote. Toho roku vyšla v talianskom preklade i kniha M. M. PHILIPPONA.

„pohľad teologa na túto dušu a jej učenie“. Po krátkom náčrte duchovného utvárania sestry Alžbety rozoberá autor hlavné črty jej náuky. Je to predovšetkým pravda o prebývaní najsv. Trojice v duši človeka, ktorý je v milosti posväcujúcej, ktorú zvlášť intenzívne prežívala táto „svätica božieho prebývania v nás“. Úvod napísal P. Garrigou-Lagrange. Epilog tvoria viaceré texty, ktorých autorkou je sestra Alžbeta. Kniha súca budí zo spánku pohodlnej prostrednosti v duchovnom živote. — šnm.

ROSMANN Dr. RAFAEL, O. S. B.: Liturgie und Opferseele. 12°, str. 32. 8 hlbokotl. obrázkov. Cena: 0,40 RM. Vydal: Ars sacra, Jozef Müller, München 13. Knižočka je mocným a pritom úprimným výkrikom k nastúpeniu cesty za Kristom. Slová „Poďte za mnou...“ v plnom smysle sa vlastne môžu aplikovať len na cestu kríža, utrpenia a obety. Myšlienka mystického tela, nakoľko je čosi organického, žiada od každého úda činnú účasť i na novozákonnej obete, ktorá je skutočným žriedlom útechy a posily; len tak pochopíme onu nadľudskú silu nábožných duší, že ju hľadaly v omši svätej a dennom svätom prijímaní. Myšlienka liturgie, činného zapojenia údov i pri obeti je požiadavkou i novozákonnej obety. Obeta omše svätej a predpis na jej účasti nespočíva len vo vypočutí a prezrení vonkajších obradov. Autor odôvodňuje potrebu činnejšej účasti a vnútorného prehĺbenia nábožnosti. Autor tieto myšlienky rieši živo. Duším, ktorým sa dostane knižočka do ruky, ukáže ideál obety a vzbudí túžbu ho aj dosiahnuť. — pm.

BERNHART J.: Totengedächtnis. For. 8, str. 208. Tit. obrázok, cena 2,50 RM. Vydal Ars sacra, Josef Müller, München. Pavlove slová: „So strachom pracujte na spáse...“ až priveľa obavy naháňajú človeku. Pocit smrti, udalosti, ktoré budú nasledovať po nej i veriaceho človeka nútia zastáť a rozmýšľať. Opustenosť, ktorú prežil na kríži Kristus, hoc si bol vedomý svojho poslania, prežíva a pocíti každý, aj veriaci. Hoc smrť pre veriaceho človeka je len prechodom k druhému blaženému životu, predsa i svätci cítili strach pred smrťou. V tomto ťažkom položení aj k nám má Cirkev slovo útechy. A tento smysel má knižočka: Ukázal na onu pomoc, ktorú Cirkev môže v tomto trápení dať človeku. Prvá čiastka je viac teoretického rázu, zaoberá sa skutočnosťou jestvovania záhrobného života; druhá je praktická, obsahuje omšu za zomretých a rozličné modlitby za zomretých. Je dosť praktickou, živou aplikáciou učenia Cirkvi o posledných veciach. Trpiacu dušu iste poteší. — pm.

najmä u tých, ktorí národy duchovne alebo politicky vedú. Pospolitý ľud musí prakticky ostať pri viere otcov a inteligencia nadto musí sa vnútorne prehĺbovať, rozširovať, aby bola súcim nástrojom v božích rukách. Vodcovia ľudu musia byť podobní tomu, ktorý je Cesta, Pravda a Život, lebo každý vodca má ukazovať správnu cestu, učí skutočnej pravde a rozdávať život, a toto všetko je v Kristovi. Preto smeristické hnutie na Slovensku ide na korene života a hlása ideológiu, ktorá nikdy nepominie. Súčasná katolícka inteligencia to vidí; preto do našich radov denne prichádzajú tí, čo s národom myslia vážne, nie užitkársky. A káder týchto horlivcov je dnes už taký, že na Slovensku môže sa hlásiť k slovu. Elita nikdy nezávážila počtom, ale akosťou. Nám ide o katolícku elitu; tú chceme vychovávať, aby aj početne reprezentovala vždy katolícke Slovensko. Na tomto programe pracovali všetci spolupracovníci Smeru, ktorým za nezištnú a vždy pohotovú spoluprácu vyslovujem úprimné poďakovanie. Ďakujem tiež administrácii a expedícii, lebo bez ich obetavosti a horlivosti nemohli by sme Smer poslať vždy na čas. Naše tohoročné úsilie nech posluží k víťazstvu a sláve Cirkvi rímskokatolíckej a nech donesie stonásobný úžitok v dušiach všetkých čitateľov.

Redaktor.

Na Vianoce želáme všetkým smeristom a ich rodinám boží svätvečerný pokoj a plnosť milostí od Vykupiteľa sveta.

Redakcia.

Svätú omšu za spolupracovníkov a čitateľov Smeru odslúži redaktor 8. decembra.

FRÁTER KANDID. To je názov knihy, ktorú vám pošleme v najbližších dňoch. Život mladík študenta, ktorý z Katolíckej akcie prešiel do dominikánskeho noviciátu, kde v krátkom čase dozrel pre nebesá. Bude to hádam prvý SKM-ista, ktorého Cirkev postaví na oltár verejnej úcty. Nebol to sentimentálny chlapec, ani nie nejako prehnane nábožný. Konal len svoje povinnosti a statočne prechádzal cez prekážky, ktoré stály v ceste jeho ideálu. V Taliansku v jednom roku kniha vyšla v dvoch vydaniach. Je to kniha pre mládež, ktorá túži po najnovších vzoroch, a toto je vzor posledných rokov, vzor, ktorý na audien-

cii vo Vatikáne uchvátil aj Pia XI. Upozorňujeme na knihu vdp. profesorov a katechétov náboženstva a vôbec vychovávateľov, aby ju odporúčali študentom. Cena knihy bude 16 Ks; ale bohoslovcom a študentom ju dáme po 10 Ks. Na vplatný šekový listok nezabudnite pripísať: študent. Študent-novic fráter Kandíd ukáže našej mládeži, aké má poslanie v Katol. akcii.

Prošba k všetkým smeristom. Chceme podľa vzoru iných veľkých národov preniknúť k duši každého inteligenta katolíka. Našou úlohou je zväčšovať počet tých, ktorí svojim katolíckym smýšľaním, cítením a konaním budú soľou zeme. Počet kvalitných katolíkov inteligentov musí so dňa na deň rásť, lebo to bude znamenie a súčasne aj záruka, že naša katolícka duchovná úroveň vydobyje nám uznanie kultúrneho sveta aj na inom poli. Duch je nepremožiteľný, a my sa môžeme brániť len touto zbraňou. Pravda, bez vašej spolupráce to nedokážeme. Vy musíte k smeristickým prameňom priviesť tých, ktorí náš pokrm potrebujú, ba túžia po ňom. **Preto, každý smerista nech sa pousiluje získať nového odberateľa!** Použite na to pripojený listok, na ktorý čitateľne napíšte meno a adresu. Tým, ktorí nám získajú aspoň **jedného nového odberateľa**, v januári pošleme súkromný výťažok na kriedovom papieri ako odmenu. Nech nebude medzi vami ani jeden, ktorý by túto apoštolskú smeristickú povinnosť nevykonal.

Pri účtovaní nezabudnite sa presvedčiť, či máte riadne vyplatený tretí ročník Smeru. Složenky prikladáme preto, aby sme vám umožnili koncom roka vykonať aj túto povinnosť. Tým smeristom, ktorí nám cez celý rok pomáhali posielat Smer chudobným študentom zadarmo, vyslovujeme úprimné Pán Boh zaplatí.

SMER, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolene výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod čís. 144.487-III/1-1940. Dozorový poštový úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.